

11

liturgijsko-pastoralni list

živo vrelo

2020

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XXXVII • CIJENA: 13 KN

Liturgija: otajstvo Božje blizine

od 1. do 28. studenoga 2020.

11 • 2020

God. XXXVII. (2020.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Ante Crnčević

Uredničko vijeće:
mons. Ivan Šaško,
Ante Crnčević, Petar Bašić,
mons. Ivan Čurić

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Ante Crnčević, Ivan Andrić,
Lana Gusić

Grafička priprema:
Tomislav Koščak

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050

Faks: 01 5635 051

e-mail: hilp@hilp.hr

www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

Krist i ljubljeni učenik.
iz samostanke crkve
u Heiligkreutzalu, oko 1310.

ISSN 1331-2170 – UDK 282

ŽIVO VRELO

urednikova riječ 1

- ☐ Blizu je već Gospodin

naša tema: Liturgija, otajstvo Božje blizine 2

- ☐ Blizu ti je Riječ, I. Šaško
- ☐ A ti si blizu, Gospodine..., A. Crnčević

otajstvo i zbilja 18

- ☐ Biblijsko-teološka razmišljanja:
A. Vučković, S. Slišković, D. Runje,
I. Raguž, I. Šaško
- ☐ Svi Sveti
- ☐ Spomen svih vjernika pokojnika
- ☐ Trideset i druga nedjelja kroz godinu
- ☐ Trideset i treća nedjelja kroz godinu
- ☐ Isus Krist – Kralj svega stvorenja

u duhu i istini 38

- ☐ Molitva krunice za pokojne

trenutak 40

- ☐ Euharistija i djelatna ljubav

Blizu je već Gospodin

Kristova objava *blizine* Božjega kraljevstva (Lk 21, 31) uspostavlja novo zajedništvo čovjeka s Bogom i ljudi međusobno. Blizina koju Isus naviješta ne odnosi se na ono što je tek pred nama, što dolazi uskoro, nego na zbilju koja nam se daruje već sada: »Kraljevstvo je Božje među vama« (Lk 17, 21). Ta novost već nastupa s Kristom. Njegovu se blizinu može 'kušati' već sada, u vremenu, u našoj ograničenosti tijelom i obzorom stvorenoga. *Dolazi čas, već sada je* – kaže Isus (Iv 4, 23).

Bog se u Kristu *približio* ljudima. Riječ *blizina* otkriva njegovu prisutnost, ali i njegovu strpljivost s našom udaljenošću. Njegova blizina čuva prostranstvo naše slobode: možemo ga prihvatiti da nam bude blizu, pored nas, a da ga ipak ne primimo u sebe, ali možemo mu i širom otvoriti vrata života, u potpunome predanju, kada će nam postati bliži od nas samih. I jedno i drugo je blizina. Može nam biti *blizu*, ali o nama ovisi hoćemo li biti *bliski* s njime. Zato u svakoj blizini razaznajemo i udaljenosti, distance, prostor slobode...

Liturgija Crkve mjesto je darivanja Božje blizine. Tu je on najbliži svojoj Crkvi. Dok nam se čini da mi pristupamo njemu, on pristupa nama, otvara nam vrata svoga života i daje nam nastaniti se u Bogu, kušati život u Bogu. Sakramenti su otajstva Božje blizine. A sva obrednost i sva dinamika slavlja čudesna je igra naše udaljenosti i njegove milosne blizine. Slaviti sakramente znači unići u Božju blizinu kako bismo snagom te blizine preobražavali sve udaljenosti koje nas ranjavaju i sve blizine koje nas ne izgrađuju. Tko osjeća ljepotu Božje blizine, postaje željan da ona zahvati sav naš život, sve ljude i sav svijet. Tim širenjem blizina se ne rasplinjuje, nego produbljuje. Božja nas blizina ne zatvara u naš odnos s Bogom, nego nas uvodi u blizinu Božjega kraljevstva, gdje su svi blizu Bogu i blizi jedni drugima.

Kršćansko zauzimanje za sveopće bratstvo među ljudima, za solidarnost i zajedništvo, za blizinu s ugroženima i slabima, pronalazi izvor u Božjoj blizini. On svoje blizine ne uskraćuje nikomu. Samo Bog može nadahnuti i dati snagu za potpuno zajedništvo među ljudima. Jedinstvo ljudskoga roda nije, naime, konspupstancijalno čovjeku (A. Finkelkraut). Ono je božanski dar. Izrasta iz Božje blizine. Pokušaj izgradnje međuljudskoga zajedništva kao pretpostavke za blizinu s Bogom, zaborav je objave Božje blizine i njezine preobrazbene snage. Dolazi čas i već sada je. Blizu je već Gospodin. Vjera je život u njegovoj blizini, u njegovome 'već'.

Urednik

Blizu ti je riječ

Ivan Šaško

Tek mala pozornost omogućuje nam vidjeti da riječi, oblici, slike, zvukovi, kretnje i djela imaju iznimnu moć. Time su započinjali i započinju ratovi; time se ostvaruju kajanja i pomirenja; time se zarobljavaju i oslobađaju duše; time se obnavlja, tješi i voli. Riječi postaju osobito snažne u odjeku. Riječ je iznimno krhka stvarnost. Nije li rečeno da »riječi lete« (*verba volant*) pa tako i prelete i odlete? Ali niti zapisano nije naročito snažno, premda ostaje duže (*scripta manent*). Riječ ima moć, ali treba računati s njezinom nemoći, nadati se odjeku, suradnji.

Naslov ovoga priloga dolazi iz Knjige Ponovljenoga zakona, iz njezinoga završnog dijela, u kojemu Bog naviješta ispunjenje najljepših obećanja sadržanih u toj knjizi (usp. *Pnz* 30, 6-10). Obećani blagoslovi postat će stvarnost; dogodit će se povratak Gospodinu, nadopunjen ulaskom u zemlju obećanja. Izabrani će narod moći ljubiti Gospodina svim svojim srcem i živjeti. Ta zapovijed o ljubavi, izražena u molitvi 'Slušaj, Izraele', u tome trajnom stožeru židovske pobožnosti, bit će ostvarena, u onome što ta Knjiga govori o Božjemu djelu.

Čovjek koji sluša Gospodina može biti obeshrabren zbog svijesti o svojoj nemogućnosti da rečeno sam ostvari. Zato dolazi božansko ohrabrenje: »Ova zapovijed što ti je danas dajem nije za te preteška niti je od tebe predaleko. Nije na nebesima da bi rekao: "Tko će se za nas popeti na nebesa, skinuti nam je te nam je objaviti da je vršimo?" Nije ni preko mora da bi mogao reći: "Tko će preko mora za nas poći, donijeti nam je te nam je objaviti da je vršimo?" Jer, riječ je posve blizu tebe, u tvojim ustima i u tvome srcu da je vršiš.« (*Pnz* 30, 11-14)

Bilo koji oblik udaljenosti i odvojenosti od Riječi dokinut je. Gledano okomito – Riječ nije na nebu; gledano vodoravno – Riječ nije preko mora. Tako veliki dio stvorenoga svijeta – more – nije više znak neprohodnosti, nepreglednosti i nepremostivosti, nego prispodoba ušteđenih snaga. More postaje spomenom na blizinu Riječi. Zbog toga je Predaja i Blaženu Djevicu Mariju povezivala s morem, kao sigurnost i utočište, kao smjerokaz i pratnju, kao milosnu blizinu Riječi, tako blize da Riječ postaje tijelom i srcem.

U teologiji Božje Riječi, kao i u snazi njegova Duha koji svojom Sjenom (zanimljivo da je ona 'sajna') prati izabrani narod, izabrane pojedince, kršćanstvo vidi navještaj Utjelovljenja Božje Riječi snagom Duha, Sile koja je osjenila Blaženu Djevicu Mariju. Čini se da su to dvije darovane tematske cjeline ne samo za međureligijski razgovor između kršćanstva i židovstva, nego prostor iznimnoga susreta s Istinom. Naime, ovdje blizina Riječi nije samo pitanje zvuka i odjeka, nego blizine samoga Boga koji je očitovan, koji je uprisonjen, koji se 'izrekao' da bi bio 'iz-rečen' i da bi bio 'govoren'.

Blizu ti je riječ, u ustima
tvojim i u srcu tvome,
da ju vršiš.

Moć u nemoći Riječi

Bog i Riječ. Ta sintagma izgleda kao dvojstvo, kao dvije stvarnosti, a zapravo su jedno. To je Izvorište za svaku poveznicu, 'Pra-poveznica'. Prema židovsko-kršćanskoj Objavi Riječ je očitovanje Boga, to jest sam Bog. U govoru o stvaranju u svakome stvoriteljskom činu iznova se kaže: *I reče Bog*. Po Riječi je izvedeno postojanje: svjetla, bilja, životinja, ljudi. I dalje je u Bibliji tako. Naime, i izlazak iz ropstva događa se po Riječi: *izvedi; reci faraonu...* Bog daje svome narodu 'Deset riječi', zapovjedi, smjernice, uporišta i pokazatelje blizine s njime. I prorocima Bog govori što trebaju učiniti. Neki od njih bježe od te zadaće, smatraju se premalenima, grješnima, slabima, ali – nakon što im je zajamčena blizina – oni ispunjavu poslanje. Sve te različite događaje povezuje Božja riječ koja pokreće.

Ipak, neodvojivost Gospodina i njegove Riječi, ta teološka istoznačnica susreće se najviše u prvoj rečenici Proslova Ivanova Evanđelja: *U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše u Boga i Riječ bijaše Bog*. Riječ je objavljeni način postojanja i odnosa. 'Logos' je postao 'dialogos'; Božji Govor omogućio je 'raz-govor'. Grčki prefiks 'dia' označuje i razliku i odvojenost, ali i prostor susreta i zbližavanja te posredovanje.

Najizvrsniji pokazatelj stvarnosti Riječi nalazimo u liturgijskome slavlju u kojemu susrećemo živu Božju Riječ, imamo udjela u daru Riječi koja je postala tijelom i čijim Tijelom otajstveno i mi postajemo. »Riječ Gospodnja« – taj kratki izriječ u sebi sadrži sve što postavlja pitanja i nudi odgovore – živa Božja Riječ. Ne, dakle, riječ nekad u prošlosti dana, zapisana, kojoj se treba približavati, nego riječ, govor koji govori.

Donosim nešto duži navod iz romana 'Noćni vlak prema Lisabonu' (2004.) švicarskoga filozofa i pisca Petera Bierija (P. Mercier) koji govori o dvosjeklosti Riječi: »Ne bih želio živjeti u svijetu bez katedrala. Treba mi njihova ljepota i uzvišenost. Trebam ih protiv uobičajenosti svijeta. [...] Želim čitati moćne biblijske riječi. Potrebna mi je nestvarna snaga njihove poezije. Trebaju mi protiv zanemarivanja jezika i diktature parola. Svijet bi bez toga bio svijet u kojemu ne bih želio živjeti. [...] Poštujem Božju riječ, jer volim njezinu poetičku snagu. Osjećam gnušanje prema Božjoj riječi, jer mrzim njezinu jezivost. Ta ljubav je zahtjevna ljubav, jer ona neprestano mora razdvajati između snage riječi koja je svjetlonoša i snage riječi koja

I reče Isus... U liturgijskome navješćaju riječ postaje Riječ, živi Božji govor Crkvi.

Detalj Evanđelistara iz Speyera, oko 1220.; Badische Landesbibliothek, Karlsruhe.

podjarmljuje s pomoću samodopadnoga božanstva. Ta mržnja je zahtjevna mržnja, jer kako si netko može dopustiti mrziti riječi koje pripadaju melodiji života u ovome dijelu zemlje? Riječi od kojih smo odmalena učili što je strahopoštovanje; riječi koje su nam bile poput svjetlosnoga ognja, kada smo počeli osjećati da vidljivi život ne može biti sav život; riječi bez kojih ne bismo bili to što jesmo? No, ne zaboravimo: To su riječi koje od Abrahama traže da zakolje vlastitoga sina kao životinju. Što ćemo sa svojim bijesom, kada to čitamo?»

Tek mala pozornost omogućuje nam vidjeti da riječi, oblici, slike, zvukovi, kretnje i djela imaju iznimnu moć. Time su započinjali i započinju ratovi; time se ostvaruju kajanja i pomirenja; time se zarobljavaju i oslobađaju duše; time se obnavlja, tješi i voli. Riječi postaju osobito snažne u odjeku. Riječ je iznimno krhka stvarnost. Nije li rečeno da »riječi lete« (*verba volant*) pa tako i prelete i odlete? Ali niti zapisano nije naročito snažno, premda ostaje duže (*scripta manent*). Ni govornik ni pisac ne mogu računati s time da će nešto ostati, a posebno ne mogu znati što će od te riječi postati, biti shvaćeno ili poslušano. Riječ ima moć, ali treba računati s njezinom nemoći, nadati se odjeku, suradnji.

U kršćanstvu, osobito u njegovoj liturgiji, Bog se kao Riječ utjelovljuje u ljudskost, u sve kulture, u sve životne okolnosti, osobito u ograničenosti, bijedu, potrebe koje vane za spasenjem. Riječ u Bibliji čini sve ono što pripada Božjemu djelovanju: stvara, oživljuje, oblikuje, ozdravlja, naviješta, prorokuje, spasava, usrećuje, vodi u vječnost, prosvjetljuje srce, oprašta, prihvaća... No, jednako tako, bez slušanja, bez ljudskoga pristanka, Riječ pokazuje svoju nemoć. I baš kao što se Bog objavio u nemoći da bi očitovao svoju svemoć, Riječ ostaje za pojedinca u prostoru slobode i prihvaćanja. Slobodno prihvaćena srcem koje sluša Riječ se daruje kao spasenjska čineći velika djela.

Tu se ne radi o 'utješnoj riječi', niti o suprotstavljanju u odnosu prema znanosti, gospodarstvu, politici, nego o razumijevanju zbilje koje mijenja odnose. Čak je i metodološki sasvim pogrešno uvjeravati nekoga tko vjeruje u Boga da to nije dobro, jer da za sva pitanja i odgovore postoji znanost. Nastojanje da prirodne znanosti zamjene teologiju staro je barem tri stoljeća. Do danas ne prestaju pokušaji koji za nastanak, postojanje svijeta i njegovu svršnost smatraju Boga suvišnim. Prema tomu bi religija pripadala nekim 'dušobrižničkim' ciljevima ili terapijskim sredstvima utjehe. U tome hoću postalo je jasno barem dvoje: Prvo: prirodnoznanstvenim metodama Bog se ne dopušta 'izbaciti' iz svijeta i povezanosti s njime. Drugo: znanost sa svakim svojim znanjem ujedno otvara i svjedoči o neznanjima. Ni jedno ni drugo ne može se objasniti nerazumnošću ili nesavršenošću ljudi.

Blizu smo Bogu, jer se utjelovio

Tijekom ove godine, obilježene pandemijom, živimo posebnu 'čežnju za blizinom'. Pogled, a još manje srce, teško prihvaća mjesta u crkvi na kojima su vjernici bili i na kojima bi rado bili. I znak je ispravnosti ako između prisutnih osoba ne vidimo prazninu nego ljude. Ma koliko se činilo da je komunikacija postala drukčija, ona traži uspostavljanje blizine. I baš to se događa svaki put kada se pogledom i riječju obraćamo nekome. U Crkvi uvijek gradimo obiteljski, bratsko-sestrinski odnos, pozorni prema udaljenosti i blizini.

Uostalom, prepoznajući da su svi ljudi stvoreni na Božju sliku, zovemo ih bližnjima, po blizini. Gledamo li neke druge jezike, shvaćamo da ta imenica dolazi od superlativa pridjeva *bliz*: u latinskome od *prope* nastaje *proximus* (što je usvojio talijanski riječju *prossimo*; u njemačkome od *nah* nastaje *Nächste*). Tako je drugi, čovjek, ne samo netko blizak, bližnji, nego 'najbliži'. U tim se izriječima zapravo nalazi istina o Bogu koji nam je u čovjeku najbliži, o Onome koji je sebe očitovao kao Najbliži, da bismo se mi učinili najbližima drugim ljudima.

Svakidašnjica nas poučava da se može biti tjelesno blizu, a ujedno jako udaljen. Vrijedi i obratno: prostorno udaljeni, ljudi mogu živjeti veliku zbliženost. Primjenjujući to na življenje vjere, uočavamo da se u nekoj liturgijskoj zajednici može biti često nazočan, ali udaljen od drugih, ne osjećati zajedništvo, ne dijeliti ni misli ni stavove ni potrebe. I u samoj obitelji netko može živjeti pod istim krovom, a da se životi s drugima ne dodiruju, da su zapravo stranci. S druge će strane nekima tjelesna udaljenost biti prilika za pronalaženje poveznica koje su izgledale nepostojećima.

Blizina nije tek danost koju treba primijetiti i podrazumijevati. Nju treba graditi, željeti, njegovati. Potrebna je istančanost i osjetljivost, duhovnost koja živi od darovane snage. Ona se pak kao duhovna očituje u ravnovjesju koje je povezano s tijelom i osjetilima. I taj je govor govor Riječi u nama. Ona, od rođenja, treba pravu mjeru, kako brižne blizine, tako i odmaka u kojemu spoznajemo sebe različitima od drugih i ujedno pazimo da blizina ne bi bila bez poštovanja, napadna. Riječ koja nam je blizu omogućuje dati pravu mjeru. U tome je važno i naše sudjelovanje. Kao vjernici blizu smo drugima po tome koliko smo blizu Riječi.

Prorok Jeremija prenosi sljedeće Božje pitanje: »Zar sam ja Bog samo iz blizine; zar iz daljine nisam više Bog?« Ponegdje se taj redak prevodi izravno: *Jesam li ja samo Bog koji je blizu, a ne i Bog koji je daleko?* (Jer 23, 23) Mi osjećamo Božju pomoć u okolnostima vlastite nemoći, ali jednako tako postoje trenutci u kojima ne prepoznamo njegovo vodstvo i u kojima nam se čini dalekim i skrivenim. Ta 'nevidljivost' odvodi ljude u ravnodušnost prema Bogu, a vjerojatno je riječ o traženju Boga na pogrešan način i na pogrešnim 'mjestima'.

Kao kršćani skloni smo zaboraviti da nam je Gospodin rekao da je on tamo gdje su dvojica ili trojica sabrana u njegovo ime (usp. Mt 18, 20), da je u otajstvu spasenja, u sakramentima. Sigurno je da se Gospodina može naći na najrazličitijim mjestima i prilikama, ali on je ponajprije u svojoj Riječi, u svojoj Crkvi, u molitvi i sakramentima. Bog nam je blizu posvuda gdje se čuje i po djelima ljubavi osjeća njegova Riječ, gdje ljudi uzajamno dijele iskustva susreta s Njime, pretočena u brižnost, zajedništvo. To je moguće jer se Bog utjelovio i darovao nam svoga Duha. Riječ koja nam je blizu, u ustima i srcu, za nas kršćane je objava Presvetoga Trojstva. To nisu samo zapisane i predane riječi, nego Riječ koja je postala tijelom. Mi smo blizu Bogu jer je on došao k nama, postao jednim od nas.

Tri primjera 'preblize Riječi'

Bog od prvih stranica Biblije upućuje Riječ, poučava, poziva ljude, ali u povijesno-spasenjskim razgovorima posebno mjesto imaju proroci. Oni svjedoče o svojim poteškoćama i o stanovitoj borbi s 'preblizom Riječi'. Kada shvaćaju svoju blizinu s Bogom i težinu poslanja koja nadilazi njihovu riječ (često punu 'mucanja' i nedorečenosti), žele se odmaknuti. No, ipak prevladava pouzdanje u Gospodina, vjera u njegov plan, uz sve kušnje i razočaranja s kojima će se susresti. Oni donose živu Božju riječ po kojoj narod može živjeti, upozoravaju na zapreke koje ljudi postavljaju gledanju Boga, hoda s Njime »i dolinom smrti« (Ps 23, 4).

Ta borba s preblizom Riječju naročito je vidljiva kod apostola koji ne razumiju i kojima je potreban Duh istine, koji se sablažnjavaju pred najavom Isusove muke i smrti. Smrt je dokidanje ljudske riječi, nemogućnost razgovora, šutnja s nepoznatom zaprjekom. Zato je vrhunac susreta Boga i čovjeka Vazam. U trenutku umiranja razdijeljena je hramska zavjesa. Nastaje novi pogled, nova prisutnost Riječi. Uskrснуćem je vraćen govor tamo gdje je zavladała šutnja. »Nije li nam gorjelo srce?« – pitaju dvojica u Emausu. 'Prebliza Riječ', nekada neshvatljiva, postala je novom blizinom, podnošljivo, željenom, kakvu je trebala srušena nada.

Drugi primjer blizine riječi može biti viđen u svjetlu riječi apostola Jakova koji upozorava: »Podložite se dakle Bogu! Oduprite se đavlu i pobjeći će od vas! Približite se Bogu i on će se približiti vama!« (Jak 4, 7-8). To je put čišćenja ruku i srca od dvoličnosti, od 'dvostrukosti srca'. Dvoličnost uvijek ima put približenosti Riječi i put udaljavanja od Riječi. Jedan od načina udaljavanja jest navezanost na materijalno, zbog čega su iznimno važne Isusove riječi Napasniku da »čovjek živi od svake riječi što izlazi iz Božjih usta«. Đavao uvijek obećava blizinu i ostvaruje udaljavanje, a Bog se nekada 'udaljava' da bi nas sebi približio.

Treći primjer uzimam iz molbe rimskoga časnika da mu Isus ozdravi slugu (Mt 8, 5-13). On osjeća nedostojnost, osjeća da mu je Riječ preblizu (nije dostojan) i ima pouzdanja govoreći: »Samo reci riječ i ozdravit će sluga moj.« Govori Riječi da kaže riječ. Dostatna mu je ta 'obična' riječ, jer zna kolika je snaga Blizine.

Svi ti prostori susreta ispunjeni su dubokom vjerom u Blizinu i blizom Riječju. Ona preobražava, ona objavljuje, ona zahvaća, ona daruje nadu vječnosti. Ona je 'opasna' jer zadire u ljudska srca; štoviše – izvire iz ljudskoga srca. Poslušati tu riječ traži trajno obraćenje. Blizina Božje riječi je sigurnost dobra. No, postoje riječi koje ne žele Blizinu i iznesene su bez Blizine. Očito kao nikada ranije, riječi su obilato posijane u društvu: neodmjerene poštivanjem istine, nepročišćene ljubavlju, poslagivane da budu sredstvo ranjavanja, oružje dokidanja smisla.

Za kraj, u godini spomena na 1600. obljetnicu njegove smrti, prenosim riječi sv. Jeronima: »Ja mislim da je Evanđelje Kristovo tijelo; mislim da je Sveto pismo njegov nauk. I kada kaže: Tko ne blaguje moje tijelo i ne pije moje krvi (usp. Iv 6, 53), premda se te riječi mogu povezati s (euharistijskim) otajstvom, tada se kaže da su Kristovo tijelo i njegova krv uistinu riječ Pisma, Božji nauk.« (iz *Tumačenja Psalma 147.*). Tako smo i mi, koji smo kršteni u Krista, ojačani njegovim Duhom i hranjeni njegovim Tijelom, neodvojivi od Riječi.

Riječ nam je blizu... U toj Riječi i naše su riječi dragocjenost koju možemo darivati; one predstavljaju značenje naše ljudskosti. I netko reče: Mi smo riječ. Uistinu, kršćanski rečeno, mi smo Kristovo Tijelo, mi smo dionici Riječi; mi jesmo Riječ. Izriječ iz Ponovljenoga zakonika povezuje troje: usta, srce, djelovanje; Riječ nam je u ustima i srcu – da ju vršimo. ■

Samo reci riječ
i ozdravit će sluga moj.

A ti si blizu, Gospodine...

O liturgijskim udaljenostima i blizinama

Ante Crnčević

Blizina koju liturgijsko slavlje uspostavlja među vjernicima, ne može biti zanijekana ili zapriječena fizičkom odmaknutošću vjernika jednih od drugih, pa ni zapriječenošću zajedničkoga slavljenja. Vjernik znade da blizina koja se uspostavlja u zajednici vjernika ne crpi snagu iz fizičke blizine vjernika međusobno, nego iz Božje prisutnosti koja se objavljuje kao njegova blizina koja vjernike zahvaća i povezuje. Blizina se osjeća tijelom, ali dolazi iz duše, iz osjećaja vjere. Gdje nema takve blizine, blizina tijela drugoga postaje smetnjom. Gdje nema osjećanja, osjetila ostanu gluha, nije-ma, neosjetljiva na dodir zbilje koja nas okružuje.

Proročki navještaji Izabranomu narodu o dolasku Mesije, Spasitelja, mogu se sažeti u riječ *blizina*. Proroci svojim sunarodnjacima prenose riječ Božjega obećanja i hrabre ih, katkada i opominjući, da je *blizu* dan Gospodinova dolaska, dan spasenja (usp. *Iz* 13, 6; *Jl* 1, 15; 2, 1, 4, 14; *Sef* 1, 7.14). Izaija naviješta: »Evo, djevica će začeti i roditi sina i nadjenut će mu ime Emanuel, *S-nama-Bog*« (*Iz* 7, 14). Razdaljina koja se priječila između čovjeka i Boga premoštena je po Isusu Kristu. Daleki Bog kroči preko ponora što dijeli božanski i ljudski život, vječnost i vrijeme. Silazi u čovječstvo. Uzima ljudsko tijelo i postaje jedan od nas. Postaje *Emanuel*, *S-nama-Bog*, Bog koji je *blizu*. Blizina se osjeća tijelom. Utjelovivši se, primivši tijelo po Djevici Mariji, Bog postaje *Onaj koji je blizu*. Božji naum spasenja nije tek Božja 'solidarnost' s ljudima u njihovoj nemogućnosti da dopru do spasenja, neka solidarnost iz udaljenosti. Bog se utjelovljuje, silazi, na potpun način predaje sebe ljudskoj smrtnosti. Kristova smrt krajnja je potvrda i dovršenje njegovoga utjelovljenja. Utjelovljenjem u potpunosti, bez pridržaja, daruje sebe kako bi čovjek u tijelu mogao živjeti božanskim životom i biti oslobođen smrti koja je vlastita tijelu.

Bog je u Kristu Isusu postao Blizi, Bližnji, Emanuel. Vjera je življenje Božje blizine. Nastojanja u djelu evangelizacije nerijetko se iscrpljuju u trudu oko *naviještanja* Gospodina i njegove riječi, ostavljajući nedodirnutu čovjekovu potrebu za osjećanjem Božje blizine. Nju se prepušta intimi odnosu s Bogom, kao da ona ne pripada središnjosti evanđeoske poruke i događaja spasenja u Isusu Kristu. Evangelizacija svoj procvat doseže u onome što je Frank Mercadante (*Engaging a New Generation*, Huntington, 2012.) nazvao emanuelizacijom (*immanuelization*), iskustvom i životnim svjedočenjem Božje blizine, očitovanjem da je po našim životima Bog zbiljski Emanuel, Bog blizine. Istina spasenja u Kristu je postala tijelo, a nakon njegova uzašašća k Ocu Krist je svijetu ostavio Crkvu, svoje mistično tijelo, da bude njegova živa prisutnost među ljudima. Crkva, nazvana Kristovim tijelom, jest Kristova blizina ljudima. Biti kršćanin ne znači tek

nastojati biti bliz Bogu, poziv je još zahtjevniji: biti nositelj Božje blizine, štoviti, biti Božja blizina ljudima. Sakramenti Crkve dar su Božje blizine. U njima Krist, nakon uzašašća Ocu, ostaje ljudima blizu. Slaviti sakramente znači stupiti u otajstvo Božje blizine.

Šapat Božje riječi,
znak Božje blizine.

*Marko Rupnik: Objava anđela
sv. Josipu u snu; kapela Sestara
milosrdnica, Rijeka, 2009.*

Sakramenti – otajstva Božje blizine

Ono što je ljudima Isusova vremena bilo moguće iskusiti po susretima s Isusom tjelesno prisutnim – slušati njegovu riječ, osjetiti služiteljsku nadmoć njegove ljubavi, iskusiti njegovu čudesnu i ozdraviteljsku snagu, moć oslobođanja od zla i od okova smrti – to je nakon njegovoga uzašašća k Ocu povjereno sakramentima Crkve. Krist svoje djelo spasenja u Crkvi nastavlja po svetim sakramentima. Oni su otajstva njegove milosne blizine, sredstva spasenja. Sakramenti očituju i daju iskusiti Kristovu spasenjsku blizinu u Crkvi. Stoga kršćanska liturgija ne izvire iz naših pobožnih nakana ili iz potreba koje nas sile da tražimo Boga, nego iz spasenjskoga Božjega nauma: Bog po liturgiji »sam hita da nas spasi«, silazi u riječi i geste naših obrednih čina i daruje nam spasenje – život koji izvire iz smrti i uskrsnuća njegovoga Sina. Slaviti liturgiju znači izručiti se daru Božje slave, Bogu koji svoju slavu, svoj božanski život, razlijeva na svoju Crkvu. U liturgiji vjernik uvijek iznova pronalazi smisao vlastitoga života: sam božanski život.

U tome smislu liturgijsko slavlje ima »utemeljujuću ulogu u kršćanskoj i crkvenoj životu« i ne može ga se shvatiti tek kao 'dio' ili 'trenutak' u ritmu života, nego kao otajstveni dinamizam koji oblikuje kršćanski život kao duhovni prinos Bogu. Liturgija preobražava život vjerom: u slavlju vjere vjera nije tek neka pretpostavka vjere (shvaćane kao uvjerenje, *habitus*), nego vjera postaje čin, (*fides in actu*), u kojemu vjernik izručuje svoju slobodu i sav život otajstvenomu događaju koji uzbiljuje Kristovo djelo spasenja (F. G. Brambilla, *Vjera i sakrament*, 2007., 85). U toj otajstvenoj darovanosti, u spoznaji da liturgija ne ovisi od našega truda nego od snage Božjega dara, stoji sva ljepota liturgije. Ljepota koju se vidi očima vjere. Slaviti sakramente znači izručiti se snazi Božjega dara, *događaju* Krista i njegovu *djelu* spasenja.

Razumijevanje i prihvaćanje liturgije kao mjesta Božjega samodarivanja Crkvi, daje prepoznati Kristovu blizinu – povjerenu našim osjetilima: slušanju, gledanju, dodirivanju, mirisanju, blagovanju... Svi sakramenti tiču se tijela: bivamo uronjeni u Krista, pomazani Kristom, nahranjeni Kristom, prostrti pred Kristom... Sva ta tjelesnost sakramenata daje nam životno iskustiti snagu Kristove otkupiteljske i posvetne blizine.

Kršćanstvo je »religija Božje blizine«, govorio je sv. Ivan Pavao II. (*Homilija u župi sv. Josipa u Rimu*, 15. prosinca 1985.). Istina izrečena u apostolskoj opomeni »Gospodin je blizu« (*Fil* 4, 5), ne odjekuje tek u vrijeme došašća; Crkva ju proklamira, riječima i djelima, svakoga dana, po svetim sakramentima, navlastito u slavlju euharistije. Gospodin koji nam je po otajstvu utjelovljenja i smrti *postao* bliz, blizak, *ostao* nam je bliz po svetim sakramentima. U euharistiji on svojom blizinom, bliskošću, prevladava sve razdaljine koje nas dijele od njega i daruje nam se. Kad god u svetoj pričesti pristupamo oltaru, vrijedno je prisjetiti se da u tome trenutku zapravo Krist pristupa nama, jer ono što kušamo i blagujemo plod je Božjega dara. Naš pričesni hod prema oltaru naše je otvaranje i izručenje Kristu koji *pri- stupa* nama i daruje nam se. Sav Krist u potpunoj blizini. U najintimnijoj blizini. U blizini koja ga ne zadržava 'tek blizu', nadomak, pored nas, nego otvara vrata naše nutrine, kako bismo, blagujući ga, postali jedno s njime i – postajući ono što primamo – preobrazili se u njega samoga. U trenutku pričesti događa se euharistijska preobrazba nas samih: iz iskustva da je on *s nama* uranjamo u naše *biti s njime*, *biti u njemu*, *biti jedno s njime*. Ako je sveti Augustin svoje obraćenje i spoznavu Božje milosrdne ljubavi izrekao riječima: »Ti si bio dublje u meni od moje najdublje nutrine (*interior intimo meo*) i više u meni od najviše zamisli moje (*superior summo meo*)« (*Is- povijesti*, III, 6, 11), onda sakramentalni susret s Kristom govori o našem *uranjanju* u Božju intimu i o našem *uzlasku* u Božju uzvišenost nad svim.

Nakon Kristova uskrsnuća
njegovu se blizinu
raspoznaje očima vjere.

Prizori iz evanđeoskoga odlomka o hodu dvojice učenika prema Emausu (Lk 24), rišu učenički put vjere. Oni, ranjeni sumnjama i razočaranjem, raspravljaju o događajima u Jeruzalemu, o Isusovoj muci i smrti. Trude se razumjeti Učitelja, ali ne uspijevaju. Vjera im se istrošila pred sablazni križa. Nije mogla podnijeti taj paradoks Božje ljubavi. Priznaju tek: »a mi se nadasmo...« Što li sve nije stalo u ta njihova nadanja, potopljena polaganjem Isusa u grob!? No, Učitelj ih ne napušta u njihovim sumnjama. Traži ih. Premda stranac u njihovim očima, *približava im se*, hodi s njima, sluša ih, propituje njihovu vjeru, prekora ih i poučava te *uniđe da ostane s njima*. Uskrsli znade da ga, Uskrsloga, učenici ne mogu pronaći prije nego što on pronađe njih u otvorenosti njihova srca. I kada se čini da učenici ugošćuju Uskrsloga, on je onaj koji predsjedja gozbi, on posluhuje za stolom, razlama kruh i razdaje se u kruhu. Njegove geste očituju njegovu blizinu (F. G. Brambilla, *Vjera i sakrament*, 2007., 95.). Riječ vjere, koja još uvijek ne prepoznaje Uskrsloga, vapi »Ostani s nama«, ali tek kada ga primiše u razlomljenu kruhu, otvoriše im se oči. Tada ispovjediše iskustvo blizine s njime »Nije li gorjelo srce u nama...?«. Taj bljesak njegove blizine, darovan u onome za što je sam rekao »ovo činite meni na spomen«, bio je dostatan da povjeruju i spoznaju kako njihova nadanja nisu potopljena. Euharistija, darujući otajstvo Božje blizine, daruje vjernicima milost »biti u Kristu« te time rasvjetljuje kršćansku nadu koja se svakodnevno bori sa sumnjama u Božju blizinu.

»Čvrsto sam uvjeren«, svjedoči kardinal R. Sarah, »da kršćansko ufanje nalazi svoj najdublji korijen u euharistiji. Svaki put kad se pričestujemo, prolazno se ozbiljuje ono što će biti konačno i u punini na nebu. U pričesti okusim Boga i on me pobožanstvenjuje. Stoga je sva liturgija vrelo radosti i mladosti. [...] Liturgija je liječenje ufanja. Ona snaži našu žeđ za Bogom i, istodobno, već ju utažuje!« (*Zamalo će večer i dan je na izmaku*, 395.).

Onima koji ne poznaše Božjih obećanja, ali ih u Kristu prepoznaše, Pavao veli: »Spominjite se da некоć bijaste neznabošci u tijelu (...) i da u ono vrijeme bijaste *izvan* Krista, (...) bez nade bijaste i neznabošci na svijetu. Sada pak, u Kristu Isusu, vi koji некоć bijaste daleko, dođoste *blizu* – po Krvi Kristovoj.« (*Ef* 2, 11-13). Liturgija je slavlje Božje blizine.

Ljepota i istinitost slavljenja euharistije izvire iz sigurnosti vjere Crkve da se tu, u zajedništvu vjernika, daruje Kristova blizina. Najintimnija. Krist nam se predaje, u blagovanju, kako bismo postali jedno s njime, sinovi u Sinu, i osjetili zagrljaj nebeskoga Oca i njegove vječnosti. U utjelovljenju Krist je uzeo *naše tijelo*, da bi postao jedno s nama. U euharistiji mi primamo *njegovo tijelo*, da bismo postali jedno s njime. Tako nam slavlje euharistije daje iskusiti ljepotu pripravljenoga nam mjesta u vječnosti. I samo zato je euharistija slavlje. Otvoreni tomu daru spoznajemo da vjernička sabranost u slavlju nije nastojanje da uprisutnimo Krista u svoje srce, nego otvorenost Daru, želja da osjetimo, dušom i tijelom, ljepotu njegove blizine i uronimo u njega, u njegov božanski život. Sabrati se ne znači uroniti u svoju nutrinu, nego uroniti u Božju blizinu. Sabiranje koje je 'uranjanje u sebe', može postati dublje zakopavanje u svoju ranjenost, grješnost, utapanje u vlastitu malenost, nedostatnost. Uronjenost u Boga, u njegovu blizinu, rasvjetljuje

sav naš život – i najintimnije, skrivene kutke naše savjesti, i zaboravljene predjele životnosti, gdje stoje još mnogi neotkriveni darovi njegove dobrote. Kada Boga motrimo iz svoje ranjenosti i grješnosti, lako nas obuzmu osjećaji nedostojnosti i nemoći. U liturgiji rasvijetljeni Božjim svjetlom vidimo svoju nutrinu te, okrijepljeni blizinom njegove moći, primamo snagu za korake koji nas vode bliže njemu.

Sakramentalno iskustvo čudesne Božje blizine rasvijetljuje sav život vjere. Možda se u životu silno trudimo biti blizu Bogu, približiti mu se, ali ne znajući gdje je, tražeći ga... No, on je onaj koji traži nas i nudi nam svoju blizinu, a nama preostaje otvoriti mu vrata, primiti ga u svoj život, dopustiti mu da nas 'izvede' iz nas samih kako bismo se mogli nastaniti u njemu.

Govor o vjerničkome 'traženju Boga' zahvaća tek početne korake na putu vjere. No, ni 'pronaskom' Boga ne dopiremo do vrhunaca vjerničkoga iskustva. Upravo kad pomislimo da smo ga pronašli, da možemo biti s njime, otvara se dugi put vjere, hod – često praćen sumnjama i nesigurnošću – na kojemu dopuštamo Bogu da pronađe nas, onakve kakvi jesmo. On koji nas nikada nije zaboravio, pronalazi nas u potpunosti tek kada se slobodno i potpuno izručimo njemu i kada se – spremni ostaviti sve – nastanimo u njemu. Zato hodočašće vjere prolazi kroz tri iskustva: ići *prema* Bogu, ići (živjeti) *s* Bogom, živjeti *u* Bogu. Drugi korak – živjeti *s* Bogom – znade nas zavarati. Pomislimo da smo već dosegli Boga, ali ostajemo gladni njegove blizine, one intimne koja pripada trećemu koraku: biti *u* Bogu. Ti koraci ipak nisu sukladne dionice u hodu vjere. Događa se da nas život vrati na početak ili na sredinu puta, pa opet iznova, čišćeni sumnjama i krijepljeni zrakama Božje milosti, kroćimo naprijed, *s njime*, dok ne spoznamo da smo pozvani na još više: živjeti *u njemu*. A to 'više' nije ostavljeno za vječnost, onkraj smrti. To 'više', istinsko živjeti *u Bogu*, daruje nam se u svetim sakramentima, gdje nam je Bog bliži od nas samih.

Liturgijske udaljenosti i blizine

Život je otkan od trenutaka blizine i trenutaka zajedništva, od osjećaja pripadnosti i potrebe samostalnosti. No, život se ne može svesti ni na zajedništvo, ni na osamljenost. Jao onomu tko je sâm. Još više jao onomu tko ne umije biti sâm. Postoje zajedništva koja razaraju i samoće koje izgrađuju. Životi pojedinaca i život zajednice izgrađeni su od samoće i zajedništva, od pripadnosti i prikladne mjere udaljenosti. Liturgija Crkve, slavljena uvijek u zajedništvu Crkve i ostavljajući prostora osobnosti pojedinaca, velika je škola odnosâ koji izgrađuju. Liturgija propituje naša životna zajedništva i naše osamljenosti, rasvijetljuje naše blizine i udaljenosti.

Tjelesna blizina nije jamstvo zajedništva i blizine srca. Može se, naime, tijelom biti sasvim blizu, a da se blizine ne osjeća. Štoviše, može se biti tijelom sasvim blizu, a srcem, pa i tjelesnim osjetilima, daleko od tijela. Ljudi mogu živjeti pod istim krovom, a (p)ostati stranci jedan drugomu. To su bolne rane današnjice. Vidljive su na razne načine u društvu, u svakodnevnom susretima, u obiteljima, u kršćanskim zajednicama... Vidimo ih i u liturgijskim slavljinama.

Zato iskustva 'udaljenosti' u liturgijskim slavljinama, kao i nemogućnost sudjelovanja u njima – uzrokovana brigom za zaštitu od širenja bolesti –

moгу biti prigoda za posvještenje važnosti blizine u slavlju vjere. Blizina koju snaga vjere nosi u sebi, ne može biti zanijekana ili zapriječena fizičkom odmaknutošću vjernika jednih od drugih, pa ni zapriječenošću zajedničkoga slavljenja. Vjernik odgajan u vjeri Crkve znade da blizina koja se uspostavlja u zajednici vjernika ne crpi snagu iz fizičke blizine vjernika međusobno, nego iz Božje prisutnosti koja se objavljuje kao njegova blizina koja vjernike zahvaća i povezuje. Blizina se osjeća tijelom, ali dolazi iz duše, iz srca, iz osjećaja vjere. Gdje nema takve blizine, blizina tijela drugoga postaje smetnjom. Gdje nema osjećanja, osjetila ostanu gluha, nijema, neosjetljiva na dodir zbilje koja nas okružuje.

Sakramenti su otajstva
Kristove spasenjske blizine.

U odnosima i življenju blizine uvijek je potrebna udaljenost koja prista je pojedinomu odnosu. Prijateljstvo, bratsko zajedništvo, pripadnost istoj zajednici, uvijek se grade blizinom koja je učvršćena pravom mjerom udaljenosti. Prava distanca vezivno je tkivo blizine i zajedništva. Gdje se u zajedništvu ne ostavlja prostora osobnosti, slobodi pojedinca, njegovoj intimi, zajedništvo postaje zarobljavajuće, postaje zatvorom iz kojega će se uskoro htjeti izaći – na slobodu. Takva zajedništva ostavljaju rane i onesposobljuju pojedince za zdrava zajedništva i za blizinu koja izgrađuje.

U liturgijskoj zajednici ne možemo tražiti zajedništvo koje je vlastito obitelji, ali obiteljsko zajedništvo može zasigurno biti krijepljeno i preobražavano blizinom koja se živi u liturgijskoj zajednici. Liturgija stvara i promiče zajedništvo i blizinu, u diskretnosti. Slavimo u intimi Crkve, čuvajući intimu pojedinaca. U slavlje vjere unosimo svoje osobne molitve i životne potrebe, s povjerenjem ih predajemo Crkvi koja moli, ali ih izričemo tišinom, molitvom srca, ne osjećajući potrebu da budu izrečene glasno. Crkva koja zajedno moli, čuje tišinu svojih vjernika i vapaj njihova srca, unesen u liturgijski prinos Gospodinu. U slavlju vjere svi, bez straha, ispovijedamo da smo grješnici i zajedno se kajemo se grijehe, ali je ispovijed grijeha čuvana za intiman odnos s Bogom, pred službenikom Crkve. Blizina onih koji zajedno mole i slave Gospodina, ostavlja prostor svakomu da se, u intimi vlastitoga života, osjeti dionikom Božje blizine.

Postoje udaljenosti koje ne udaljuju. Slavlje u kojemu vjernici – zbog zaštite od širenja zarazne bolesti – stoje ‘udaljeni’ jedni od drugih, ne mora biti zaprjeka za osjećanje blizine koje je vlastita liturgijskomu slavlju i sakramentalnomu događaju. Praznine u klupama među vjernicima ispunjene su Prisutnošću koja ispunja crkvu i čini Crkvu, ostvarujući blizinu okupljenih. Postoji naime duhovna blizina koja prevladava svaku fizičku udaljenost, duhovna povezanost koja sjedinjuje dva svijeta – zemaljski i nebeski.

Ako smo u vjeri sjedinjeni s našim pokojnima koji su onkraj smrti i sa svetima koji su u nebu proslavljeni, zar snaga vjere nije dostatna da se prevlada tek fizička udaljenost koju – iz trenutnih razloga zaštite od širenja zaraze – živimo u liturgijskim slavljinama. Naša su slavlja čudesna igra blizine i udaljenosti. Otkrivaju nam koliko je fizička blizina krhka, podložna zakonitosti tijela, njegovoj nemoći i prolaznosti, a koliko je snažna duhovna blizina, koja se ne da ni uvjetovati tijelom niti ograničiti ili zanijekati njegovom udaljenošću. U slavlju vjere, u iznimnim okolnostima, udaljeni smo tijelom, ali ostajemo povezani duhom, vezom vjere, ljepotom Kristove blizine. Zato ova iskustva mogu biti prilika za pronicanje u pravu narav liturgije Crkve: liturgija nije zajedništvo Crkve zato što smo se okupili na istome mjestu, nego zato što se Krist uprisutnjuje u naše zajedništvo; liturgija ne ostvaruje blizinu vjernika po zakonitosti blizine tijelâ, nego po snazi Duha Svetoga koji sve prožima i sve čini jednim tijelom u Kristu.

Iskustvo fizičke udaljenosti od vjernika s kojima slavimo otajstva Božje blizine podsjeća nas na brigu i za one koji su istinski udaljeni: na one koji se životom udaljiše od Crkve, na one koji ne osjećaju njezine blizine, na one koji tek povremeno traže mjesto u zajednici vjernika, kao i na one koji vole reći da vjeruju u Krista, ali da ne žele pripadati nijednoj zajednici vjernika (‘believing without belonging’). Čeznja za blizinom koju nam daruje liturgijsko slavlje Crkve rađa u nama odgovornost za Crkvu, za vjeru koja ne može biti

Ja sam s vama u sve dane,
do svršetka svijeta. I ondje
gdje vlada nepravda, i gdje
zlo sije strah...

Trento Longaretti: Zbjeg.

odvojena od zajedništva i koja ne može zaboraviti one koji su sami, napušteni, osamljeni... Možda u toj čežnji prepoznamo i one koji se 'osamiše' i našom krivnjom, ili možda našom sebičnošću za Blizinu koja nam je darovana.

Tko osjeća teret nametnute odvojenosti ili distance (tal. *distanza*) od zajednice, znade gdje je mjesto Blizine i gdje je mjesto (*stanza*) na kojemu se živi ljepota istinskoga 'biti zajedno'.

Propitujući nove 'udaljenosti' i nove 'blizine'

Iskustvo koje smo živjeli u proljeće ove godine, kada u crkvama nije bilo zajedničkih liturgijskih slavlja, može biti gledano i kao prilika za spoznaju da smo možda umorni od uhdanosti i redovitosti u kojoj više ne zamjećujemo vrijedno, bitno i darovano. Nemogućnost sudjelovanja u euharistijskim slavljinama, življena kao svojevrсни euharistijski post, otkrila nam je blago drugih oblika življenja vjere: osobnu molitvu, liturgiju časova, razmatranje Božje riječi, obiteljska molitva slavlja, zajedničke trenutke molitvene tišine... Valja nam priznati da je u onim prilikama briga za redovitost urodila 'poplavom' televizijskih i internetskih prijenosa slavlja mise (emitiranih u svako vrijeme) i time rasvijetlila spoznaju da smo zasićeni slavljinama koja ne ispunjavu vjerom, zajedništvom Crkve i iskustvom Božje blizine. Zacijelo je bilo lakše iz naslonjača 'pratiti' neki prijenos mise (dostupne kad god ju se poželi), nego se istinski potruditi oko molitve i slavlja koje će zahtijevati naš angažman i potaknuti nas na oblikovanje molitvenoga slavlja u obitelji, otkrivajući iznova vrijednost 'kućne Crkve', obitelji kao osnovne kršćanske zajednice. Možda nismo dovoljno pažljivo čuli primjedbe i vapaje vjernika da im je u tim okolnostima potrebno nešto više od prijenosa mise. Mnogi u tim prijenosima nisu mogli pronaći ono za čim su čeznuli, a nisu bili dovoljno upućeni u ono što bi mogli sami činiti. Neki su otvoreno priznavali da sudjelovanje 'na daljinu' nije ispunjalo njihovu potrebu za slavljem vjere. Tim priznanjem iznosili su kritiku površnosti i neživotnosti mnogih tadašnjih prijenosa euharistijskoga slavlja, ali, nesvjesno, i kritiku svome načinu doživljavanja redovitih slavlja na kojima su bili prisutni. Slavlje u 'udaljenosti' može, naime, živjeti samo od prethodnih iskustava blizine i od probuđene želje za ponovnom blizinom.

Potaknuti tim iskustvima i preispitujući naš liturgijski pastoral valja nam priznati da jedna od 'boljki' života naših zajednica jest odvojenost sakramenata od života vjere. Kod nemaloga dijela vjernika sakramentalni se život svodi na odlazak na misu i na 'redovitu' (što god to značilo) ispovijed. Vjeru pokušavaju hraniti 'odlaskom na misu', ali ju ne uspijevaju hraniti misom, euharistijom. Euharistiju prepoznaju kao okvir ili prigodu za svoju pobožnost, za vjerničku 'rutinu', zadovoljavajući se uvjerenjem da vjera može živjeti od takve 'redovitosti'. Stoga se snažnije no ikada prije nameću zadaće liturgijskoga pastoralna, usmjerenoga ne samo na oblikovanje liturgijskih slavlja Crkve, nego i na izgradnju liturgijske duhovnosti koja će umjeti hraniti život vjere. Sve duhovnosti su *duhovnosti u Crkvi*. Jedino je liturgijska duhovnost *duhovnost Crkve*. Potrebno je puno truda – i oko liturgije i oko vjernika – da bi se vjernike odgojilo za 'redovit' sakramentalan život, ali je još više truda potrebno da bi ih se dovelo do spoznaje da se nijedno liturgijsko slavlje ne

može zatvoriti u redovitost, nego da nosi novost Božjega dara, kadroga preobraziti živote vjernika. Vjera ne može proniknuti u dubine Božjega otajstva i teško će biti plodna ako su sakramenti tek manifestacija osobne vjere ili korektivi za osobnu vjeru. Vjera živi od sakramenata. U sakramentima se ona daruje, rasvjetljuje, produbljuje, pročišćuje, obnavlja... Vjera življena i slavljenja u liturgiji Crkve, mjesto je rađanja osobne vjere. Liturgija nas odgaja za takvu dubinu osobne vjere da se više ne usuđujem nazvati ju osobnom, svojom vjerom, jer spoznajem da mi je sva darovana i da ju mogu živjeti samo u povezanosti s Crkvom, onoliko koliko se osjećam Crkvom.

Briga za liturgiju i za život vjere u našim liturgijskim zajednicama pita nas koliko su od liturgije Crkve 'udaljeni' oni koji ju pohađaju redovito, oni koji su tu, u slavlju, ali kao da nisu. Mnogi u slavlju ostaju zatvoreni u sebe, u svoje duhovnosti i svoje 'molitvene potrebe', ne uspijevajući i bojeći se izručiti čudesnoj blizini Božjega otajstva, blizini koja otvara vrata zajedničkomu 'biti u Bogu'. Unatoč tomu, liturgijska se slavlja počesto doimaju više kao zajedničko ispovijedanje osobne vjere (i osobnih vjerovanja), nego otvaranje osobne vjere i osobnih života vjeri Crkve, vjeri darovanoj u snazi sakramentalnoga događaja. Liturgijsko zajedničko 'biti u Bogu' rađa radošću vjere i okrpom za osobnu vjeru.

Liturgijska je zajednica, slaveći otajstvo Kristove spasenjske prisutnosti u svijetu, pozvana smanjiti udaljenosti koje dijele ljude te biti mjesto zajedništva i blizine, preobražene i oplemenjene Kristovom blizinom. Ta se blizina katkada baš u slavljima čini tako dalekom. Umjesto zajedničkoga izručenja Kristovoj blizini, pokušava se stvoriti 'ozračje blizine zajednice'. Da bi

se to postiglo, poseže se za raznim gestama koje će naizgled stvoriti zajedništvo (pjesma u ritmičkome gibanju tijela, pljesak, držanje za ruke...). Katkada se premošćenje udaljenosti među vjernicima u liturgiji povjerava glazbi koja će zaglušnošću ispuniti svaku prazninu, ali će srca ostaviti praznima za dar Kristove blizine. Slično vrijedi i za glazbu koja će sentimentalnošću osobnoga obraćanja Bogu stvoriti privid uronjenosti u molitvu, ali ta uronjenost ostavlja razdaljine među vjernicima, pa i onda kada u potpunosti ispunjaju prostor crkve.

Božju blizinu u slavlju vjere ne možemo stvoriti. Ona je milosni dar, a zajednica ju živi u mjeri u kojoj se kao zajednica otvara tomu daru. Gdje ne postoji spoznaja da je liturgija darivanje Božje blizine,

Krist ne napušta onih
koje k sebi poziva.

*Krist i sv. Mena,
ikona iz samostana Bawit,
srednji Egipat, 8. st.;
Muzej Louvre, Pariz.*

blizinu se – po mjeri ljudskoga oduhovljenoga zajedništva – nastoji graditi. I time ostajemo osiromašeni za dar Božje blizine. Približeni u vjeri jedni drugima, ali udaljeni od ljepote Božje blizine.

Danas kad nam se čini da su nove mogućnosti komunikacija ostvarile nove oblike 'blizine', razdaljine ostaju još bolnije. Sve se više zaboravlja da osim 'društvenih mreža' postoje i druge mreže: molitvene, vjerničke, one otokane nadom, ljubavlju, brigom za druge... Društvene su mreže premrežile sve druge mreže, ispreplele i splele sve druge odnose, do mjere da se i duhovna osjećanja, pa i najdublji odnosi, vlastiti intimi duše, imaju potrebu 'podijeliti' na društvenim mrežama. Liturgija, uspostavljajući u zajednici vjernika Božju blizinu, otkriva putove novoga zajedništva i blizine koja oplemenjuje svijet.

Pripravljajući se za udioništvo u liturgijskome slavlju Crkve – kao vjernici ili kao nositelji brige i odgovornosti za ljepotu liturgijskoga slavlja – korisno je svaki put, premda suočeni s vlastitom nedostatnošću i sa svime što nas dijeli od braće u vjeri, posvijestiti si riječi psalmiste: *Ti si blizu, Gospodine...* (Ps 119, 151). Njegova blizina premošćuje sve razdaljine koje nas dijele i ozdravlja sve blizine koje nas ne izgrađuju. ■

STUDENI

1 N SVI SVETI

2 P **Spomen svih vjernika pokojnika**

3 U Svagdan; ili: *Sv. Martin iz Porresa*:

Fil 2,5-11; Ps 22,26b-28.30-32; Lk 14,15-24

4 S **Sv. Karlo Boromejski**, biskup, *spomendan*

od dana: Fil 2,12-18; Ps 27,1.4.13-14; Lk 14,25-33

5 Č Svagdan: Fil 3,3-8a; Ps 105,2-7; Lk 15,1-10

6 P Svagdan: Fil 3,17 – 4,1; Ps 122,1-5; Lk 16,1-8

7 S Svagdan: Fil 4,10-19; Ps 112,1-2.5-6.8a.9; Lk 16,9-15

8 N **TRIDESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU**

9 P POSVETA LATERANSKE BAZILIKE, *blagdan*

vl.: Ez 47,1-2.8-9.12 (ili: 1Kor 3,9c-11.16-17);

Ps 46,2-3.5-6.8-9; Iv 2,13-22

10 U Sv. Leon Veliki, papa i crkveni naučitelj, *spomendan*

od dana: Tit 2,1-8.11-14; Ps 37,3-4,18.23.27.29; Lk 17,7-10

11 S Sv. Martin Tourski, biskup, *spomendan*

od dana: Tit 3,1-7; Ps 23,1-6; Lk 17,11-19

12 Č Sv. Jozafat, biskup i mučenik, *spomendan*

od dana: Flm 7-20; Ps 146,6c-10; Lk 17,20-25

13 P Svagdan: 2Iv 4-9; Ps 119,1-2.10-11.17-18; Lk 17,26-37

14 S Sv. Nikola Tavelić, prezbiter i mučenik, *spomendan*

od dana: 3Iv 5-8; Ps 112,1-6; Lk 18,1-8

15 N **TRIDESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU**

16 P Svagdan; ili: Sv. Margareta Škotska; ili: Sv. Gertruda, djevica
Otk 1,1-4; 2,1-5a; Ps 1,1-4.6; Lk 18,35-43

17 U Sv. Elizabeta Ugarska, *spomendan*
od dana: Otk 3,1-6.14-22; Ps 15,2-5; Lk 19,1-10

18 S Svagdan; ili: *Posveta bazilikâ sv. Petra i Pavla, apostola*
Otk 4,1-11; Ps 150,1-6; Lk 19,11-28

19 Č Svagdan: Otk 5,1-10; Ps 149,1-6a.9b; Lk 19,41-44

20 P Svagdan: Otk 10,8-11; Ps 119,14.24.72.103.111.131;
Lk 19,45-48

21 S Prikazanje Blažene Djevice Marije, *spomendan*
vl. spom.: Zah 2,14-17; Otp. pj.: Lk 1,46-55; Mt 12,46-50

22 N **ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA**

23 P Svagdan; ili: Sv. Klement I., papa i muč.; ili: Sv. Kolumban, opat
Otk 14,1-3.4b-5; Ps 24,1-6; Lk 21,1-4

24 U Sv. Andrija Dung-Lac, prezb., i drugovi, muč., *spomendan*
od dana: Otk 14,14-19; Ps 96,10-13; Lk 21,5-11

25 S Svagdan; ili: Sv. Katarina Aleksandrijska, djevica i mučenica
Otk 15,1-4; Ps 98,1-3b.7-9; Lk 21,12-19

26 Č Svagdan: Otk 18,1-2.21-23; 19,1-3.9a; Ps 100,1b-5;
Lk 21,20-28

27 P Svagdan: Otk 20,1-4.11 – 21,2; Ps 84,3-6a.8a; Lk 21,29-33

28 S Svagdan: Otk 22,1-7; Ps 95,1-7; Lk 21,34-36

Svi sveti

Ulazna pjesma

Radujmo se svi u Gospodinu!
Svetkujmo blagdan u čast svih svetih: njihovu se blagdanu raduju anđeli i zajedno s njima slave Sina Božjega.

Zborna molitva

Svemoguću vječnu Bože, danas zajedno slavimo zasluge svih svetih. Molimo te: što je više zagovornika, udijeli nam i veće obilje svoga milosrđa. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, neka ti budu mili ovi prinosi na čast svih svetih: oni su već postigli besmrtnost, daj da se zauzmu za naše spasenje. Po Kristu.

Prvo čitanje Otk 7,2-4,9-14

Vidjeh, eno velikoga mnoštva, što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga naroda, i plemena.

Čitanje Knjige Otkrivenja
svetog Ivana apostola

Ja, Ivan, vidjeh drugoga jednog anđela gdje uzlazi od istoka sunčeva s pečatom Boga živoga. On povika iza glasa onoj četvorici anđela kojima bi dano nauditi zemlji i moru: »Ne udite ni zemlji ni moru ni drveću dok ne opečatimo sluge Boga našega na čelima!« I začujem broj opečaćenih – sto četrdeset i četiri tisuće opečaćenih iz svih plemena sinova Izraelovih.

Nakon toga vidjeh: eno velikoga mnoštva, što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga naroda, i plemena, i puka, i jezika! Stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem odjeveni u bijele haljine; palme im u rukama. Viču iza glasa: »Spasenje Bogu našem koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu!«

I svi anđeli, što stajahu uokolo prijestolja i starješina i četiriju bića, padoše pred prijestoljem nice, na svoja lica, i pokloniše se Bogu govoreći: »Amen! Blagoslov i slava, i mudrost, i zahvalnica, i čast i moć i snaga Bogu našem u vijeke vjekova. Amen.«

I jedan me od starješina upita: »Ovi odjeveni u bijele haljine, tko su i odakle dođoše?« Odgovorih mu: »Gospodine moj, ti to znaš.« A on će mi: »Oni dođoše iz nevolje velike i oprali su haljine svoje i ubijelili ih u krvi Jaganjćevoj.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 24,1-4b,5-6

Pripjev: Takav je naraštaj onih koji traže lice tvoje, Gospodine!

Gospodnja je zemlja i sve na njoj, svijet i svi koji na njemu žive. On ga na morima utemelji i na rijekama učvrsti.

Tko će uzići na Goru Gospodnju, tko će stajati na svetom mjestu njegovu? Onaj u koga su ruke nedužne i srce čisto: duša mu se ne predaje ispraznosti.

On blagoslov prima od Gospodina i nagradu od Boga, Spasitelja svoga. Takav je naraštaj onih koji traže njega, koji traže lice Boga Jakovljeva.

Drugo čitanje 1Iv 3,1-3

Vidjet ćemo ga kao što jest.

Čitanje Prve poslanice svetog Ivana apostola

Predragi! Gledajte koliku nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo, i jesmo. A zato nas svijet ne poznaje što ne poznaje njega. Ljubljeni, sad smo djeca Božja i još se ne očitova što ćemo biti. Znamo: kad se očituje, bit ćemo njemu slični jer vidjet ćemo ga kao što jest.

I tko god ima tu nadu u njemu, čisti se kao što je on čist.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Mt 11,28

Dodite k meni svi vi, izmoreni i opterećeni, i ja ću vas odmoriti, govori Gospodin.

Velika je plaća vaša na nebesima.
Krist u slavi, sa svojim svetima.

Popričesna molitva

Bože, ti si jedini svet i u svim svecima
častimo tvoja čudesna djela. Molimo te:
posveti nas da te ljubimo iznad svega
te nas, zemaljske putnike, od ovog stola
privedi na gozbu u nebeskoj domovini.
Po Gospodinu.

Evangelje Mt 5, 1-12a

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Isus, ugledavši mnoštvo,
užiđe na goru. I kad sjede, pristupe mu
učenici. On progovori i stane ih naučavati:
»Blago siromasima duhom:

njihovo je kraljevstvo nebesko!
Blago ožalošćenima: oni će se utješiti!
Blago krotkima: oni će baštiniti zemlju!
Blago gladnima i žednima pravednosti:
oni će se nasititi!
Blago milosrdnima: oni će zadobiti milosrđe!
Blago čistima srcem: oni će Boga gledati!
Blago mirotvorcima:
oni će se sinovima Božjim zvati!
Blago progonjenima zbog pravednosti:
njihovo je kraljevstvo nebesko!
Blago vama kad vas – zbog mene – pogrde
i prognaju i sve zlo slažu protiv vas! Radujte
se i kličite: velika je plaća vaša na nebesima!
Ta progonili su tako proroke prije vas!«
Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	623.2	Radujmo se svi
Otpj. ps.:		Takav je naraštaj (ŽV 11-2009)
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	287	Blaženstva (ili ŽV 11-2005)
ili:	136.2	Dodite k meni
Završna:	688	Otkupitelju, Isuse
ili:	690-691	Poklikuj, svijete, radosno

Molitva vjernika

Bogu Ocu, koji je izvor svake svetosti
i vječna nagrada svojim svetima, uputimo
svoje iskrene prošnje, zajedno moleći:

Vodi nas putem svetosti, Gospodine.

1. Za Crkvu, zajednicu tvojih vjernika pozvanih na svetost: da po naviještanju tvoje Istine bude svjetlo svim narodima te svojim služenjem donosi tvoju dobrotu i ljubav svim potrebitima, molimo te.
2. Za papu Franju, (nad)biskupa našega **I.** i sve pastire Crkve: čuvaj ih u svojoj svetosti i prodahni ih Mudroču koja pobjeđuje mudrost svijeta, kako bi bili dostojni predvodnici tvoga naroda na putu evanđeoskoga blaženstva, molimo te.
3. Za sve one koji su pritisnuti životnim križem: udijeli im evanđeoske radosti koja bol i tjeskobu pretvara u blaženstvo tvojih izabranika, molimo te.
4. Za sve kršćane: da se, vjerni svojem krsnom pozivu na svetost, svakodnevno suobličuju tvomu Sinu te zavrijede biti dionici tvoje slave u vječnosti, molimo te.
5. Za nas koje si sabrao na ovaj sveti susret: da nas svojim Duhom okrijepiš za radosnije služenje u tvojoj Crkvi te u tome služenju prepoznamo put osobnoga posvećenja, molimo te.
6. Za sve one koji su nas prethodili na putu u vječnost: ti ih, Gospodine, pridruži mnoštvu onih što te u nebu bez prestanka slave, molimo te.

Nebeski Oče, po svome Sinu Isusu Kristu ti si paloga čovjeka podigao iz grijeha i pozvao ga na život u božanskome dostojanstvu. Rasvijetli nas svojim Duhom da umijemo vjerno hoditi putem svetosti i biti svjedoci novoga neba i nove zemlje. Po Kristu Gospodinu našem.

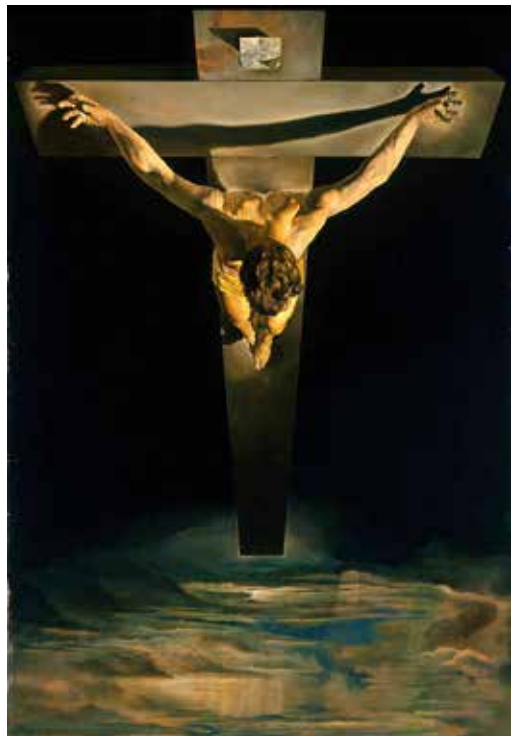
Gledajući odozgor

Na početku Govora na gori evanđelist Matej želi da čitatelji u Isusu prepoznaju novoga Mojsija, Mesiju na kome se ispunjaju sva Božja obećanja. Za njim ide mnoštvo naroda. On se uspinje na goru. Potom sjeda i počinje poučavati. Pouka počinje blaženstvima. U njima su imenovani njegovi slušatelji. Među njima su: siromasi, ožalošćeni, krotki, gladni i žedni pravednosti, milosrdni, čisti srcem, mirotvorci i progonjeni zbog pravednosti. No, oni nisu tek jednostavno imenovani, nabrojeni. Svi su smješteni u novi okvir.

Siromasi nisu samo siromasi, nego su siromasi pred Bogom i oni su smješteni u kraljevstvo nebesko. Tako se siromaštvo ne odnosi samo na materijalnu neimaštinu, nego na odnos s Bogom. Tako siromasi mogu biti i oni koji posjeduju zemaljska dobra. Siromahom duhom postaje se u trenutku kada se u čovjeku rodi volja da se sasvim osloni na Boga. U tom se trenutku rađa potpuno povjerenje u Boga. Siromah se tada uzda da ga Bog ne će ostaviti u njegovim potrebama, a onaj koji ima materijalna dobra prema njima se odnosi kao prema nečem što pripada Bogu. On svojim dobrima samo upravlja na korist onih kojima su potrebna. Tako se i jednima i drugima otvaraju vrata kraljevstva nebeskoga.

Ožalošćeni nisu samo ožalošćeni. Njih Isus već smješta u okvir utjehe. Među Isusovim je slušateljima bilo mnogo ožalošćenih, žalosnih zbog gubitaka, zbog bolesti, nepravdi, nemogućnosti da se život dobro uredi, zbog proživljenih poniženja... Njima će Bog otrti svaku suzu. Matejevi čitatelji znaju da se na uskršno jutro dogodilo upravo to. Ožalošćenim se učenicima svijet u trenu pretvorio u radost. Učitelj im je bio ubijen, a potom stoji pred njima. Tugovali su za njim, a potom, kada ga vide, srce im se raduje što je živ i što je s njima.

Krotki su siromašni, strpljivi i ustrajni u dobru. Oni su suprotnost od goropadnih, nasilnih i grabežljivih koji otimaju zemlju i zajednička dobra silom, lukavstvima, prijevarama,

Pogled kroz otajstvo križa. (Salvador Dalí: *Raspeće*, 1951.)

izigravanjem zakona. Njima će pripasti zemlja, a ne onima koji ju otimaju silom i prijevarama. Oni će upravljati zemljom kao zajedničkim dobrom. U njima je moguće vidjeti upravitelje koji ne misle na svoj interes i zakon ne savijaju svojom gramzljivošću.

Među Isusovim slušateljima je bilo mnogo *gladnih i žednih pravednosti*. Mnogo je ljudi pretrpjelo razne nepravde, a nisu bili u stanju iskusiti pravednost. Ni sudom, ni društvenim odnosima. Bili su potlačeni, izloženi svakodnevnim nesigurnostima, udarcima sudbine i nepravde. Iskustvo nepravde u čovjeku stvori golemu težinu i čežnju da se konačno nađe neko mjesto ili netko pred kim će moći iskusiti pravednost, sud koji će mu dodijeliti pravdu po istini i po čežnji njegove duše. Matejevi čitatelji znaju da je Isus sâm prošao kroz odbačenost, nepravdu i nasilje i da je na uskršno ujutro doživio Božju pravednost. Gledajući u uskrsloga Gospodina moguće je probuditi u sebi svijest da će sva glad i žeđ za pravednošću jednom biti utažena.

Bog je milosrdan i pun sućuti. Tko god od ljudi je milosrdan, iskusit će sām Božje milosrđe. Tko ne osudi druge, ne će biti osuđen. Tko je blag prema drugima, iskusit će blagost Božju. Blagost i milosrđe izvana često izgledaju kao slabost i popustljivost. Blagost i milosrđe lako je odbaciti i na njihovo mjesto staviti oštrinu suda i nepopustljivost. Pa ipak, Matejevi čitatelji znaju da su u Isusu otkrili blagost i milosrđe koje mijenja ljudska srca i čini ih boljima. Gledajući u njega moguće je i sam raditi na svojoj blagosti i vježbati milosrđe.

Čisto srce je potrebno da bi čovjek mogao sudjelovati u službi Božjoj i da bi mogao primiti Božji blagoslov i iskusiti njegovo smilovanje. Obredna čistoća ne može se odvojiti od moralne čistoće. Čistoća srca izvor je života koji se ravna prema nebeskom kraljevstvu. Iz srca izlaze sva zla koja kaljaju svijet pa čistoća srca nije samo plod brige za osobni život, nego aktivno sudjelovanje u životu svijeta i trud oko njegove dobrote. Čisto srce je preduvjet da netko može vidjeti Boga. Samo se čistim srcem može vidjeti ispravno. Nečisto srce ne može vidjeti Boga jer između srca i Boga stoji nečistoća.

Bog je tvorac mira. S njim dolazi šalom, mir i blagostanje. Isus će svoje učenike slati da idu u svijet i da donose mir ljudima koje će susretati. Ljudi mogu u svoje odnose unosit i mir i nemir. Iz tijesnog i bliskog odnosa s Bogom nastaje sposobnost mirotvorstva. Mir nije razumljiv sam po sebi. On nastaje aktivnim radom na miru. Mir se tvori. Tvore ga ljudi koji žele mir. Žele ga oni koji su ga nazreli iz svoga odnosa s Bogom. Najdublje iskustvo mira dolazi iz susreta s Bogom. Bog odnosi nemir, tjeskobu, bojažljivost. U trenu nestane svaki nemir i čovjek je ispunjen mirom. Mir zahvaća njegovu um, srce, tijelo i odnose. Tko god tvori takav mir, zvat će se sinom Božjim jer u ljudskim životima tvori ono što Bog daruje svakom s kim dođe u dodir.

Dva zadnja blaženstva govore o *progonjenima*. U jednome zbog pravednosti, a u drugome zbog Isusa. Ljudi su zbog svoje vjernosti Bogu i njegovoj riječi uvijek iznova upadali u progonstva. Progonstva nisu prestala do dana današnjeg. Rasplamsaju se na jednome pa potom na

Kršćanski pogled na budućnost svijeta ne temelji se na nekome ljudskome programu obnove svijeta ili uspostave pravednosti među narodima. Krist, prisutan u svijetu, jedini je program Crkve. Živeći riječ evanđelja i slijedeći poticaje Duha Svetoga Crkva se podlaže Kristovu spasenjskom naumu. Njegovo je kraljevstvo među nama, ali lako ostaje 'zarobljeno' pod našim htijenjem da sami ravnamo svojim životom, ostaje 'zapriječeno' našim egoizmima i našim otporom prema Kristu i prema daru vjere. Novi svijet možemo graditi i živjeti već sada, prihvaćajući Kristov put spasenja.

drugome kraju svijeta. Isus će sam postati razlogom progonstva. Pripadnost njemu bit će dovoljan razlog za napade, laži i nasilje prema njegovima. Radujte se i kličite, kaže Isus, kada se to dogodi. Konačni sud ne pripada progoniteljima. Pripada Bogu. Bolje je biti među progonjenima, nego se svrstati u progonitelje. Progonjeni imaju čisto srce. Progoniteljima zlo nije samo u onom što čine drugima. Njima zlo obuzima srce i um. Progonjeni su i u trenucima progonstva kadri u sebi pronaći radost. Progonitelji ubijaju radost i u drugima i u sebi.

Kada se vjernici na dan Svih svetih saberu oko Riječi Božje, u njima se probudi svijest o tome koliko su u susretu s Isusom učiteljem obdareni nadljudskom perspektivom na svoj život i svoje stanje. Opažaju kako ih Božja riječ smješta u više od ljudskih nepravdi, u šire od trenutnih tugovanja, u dublje od površnih izgubljenosti u posjedu, ugledu i častima ovoga svijeta. Na Isusu opažaju ono na što su pozvani: blizinu kraljevstva nebeskoga, čisto srce, ispunjenje gladi za pravednošću i žeđi za mirom. U njegovu uskrsnuću vide ishod podnošenja nasilja i pogrda. I iz susreta s njime odlaze ohrabreni za svoje svagdašnje poteškoće, nepravde i žalosti. U samo nekoliko rečenica, na početku svoga Govora na gori, Isus je otvorio perspektivu kraljevstava nebeskoga svima koji su, stiješnjeni svojim mukama i progonima, hrlili za njim otvorena uha, gladni riječi i žedni pravednosti.

Ante Vučković

Spomen svih vjernika pokojnika

Ulazna pjesma

Bog koji uskrisi Krista
od mrtvih oživjet će
i smrtna tijela naša
po Duhu svome
koji prebiva u nama.

Usp. Rim 8, 11

Zborna molitva

Bože, tvoj je Sin pobijedio smrt i
prešao u nebo. Udijeli svojim vjernim
mrtvima, koji su nadvladali ovaj
smrtni život, da navijeke gledaju
tebe, svoga Stvoritelja i Otkupitelja.
Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, primi ovaj prinos
što ti ga prikazujemo za svu
braću i sestre koji su usnuli u
Kristu: ova jedinstvena žrtva
nek im raskine lance smrti te
uđu u vječni život. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 25,6a.7-9

Uništiti će Gospodin smrt zasvagda.

Čitanje Knjige proroka Izaije

U onaj dan: Gospodin nad Vojskama spremi
će svim narodima na ovoj gori gozbu od pre-
tiline. Na ovoj gori on će raskinuti zastor što
zastiraše sve narode, pokrivač koji sva ple-
mena pokrivaše i uništiti će smrt zasvagda.
I suzu će sa svakoga lica Gospodin Bog otrti
– sramotu će svog naroda na svoj zemlji ski-
nuti: tako Gospodin reče. I reći će se u onaj
dan: »Gle, ovo je Bog naš u njega se uzda-
smo, on nas je spasio; ovo je Gospodin u ko-
ga se uzdasmu! Kličimo i veselimo se spase-
nju njegovu.

Riječ je Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 24, 1-4b.5-6

Pripjev: K tebi, Gospodine, uzdižem dušu svoju

Spomeni se, Gospodine, svoje nježnosti
i ljubavi svoje do vijeka.

Ne spominji se grijeha moje mladosti
ni prijestupa,

spomeni me se po svojoj ljubavi –
radi dobrote svoje, Gospodine!

Odagnaj tjeskobe srca moga,
iz bojazni mojih izbavi me!

Vidi nevolju moju i muku
i oprost sve grijeha moje!

Čuvaj dušu moju, izbavi me:
neću se postidjeti, jer se tebi utekoh.
Neduznost i čestitost nek me štite
jer u tebe se uzdam, Gospodine.

Drugo čitanje Rim 14, 7-9.10c-12

Živimo li ili umiremo – Gospodinovi smo.

Čitanje Poslanice

svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo:

Nitko od nas sebi ne živi,
nitko sebi ne umire.

Doista, ako živimo, Gospodinu živimo,
i ako umiremo, Gospodinu umiremo.

Živimo li dakle ili umiremo –

– Gospodinovi smo.

Ta Krist zato umrije i oživje
da gospodar bude i mrtvima i živima.

Svi ćemo stati pred sudište Božje.

Jer pisano je:

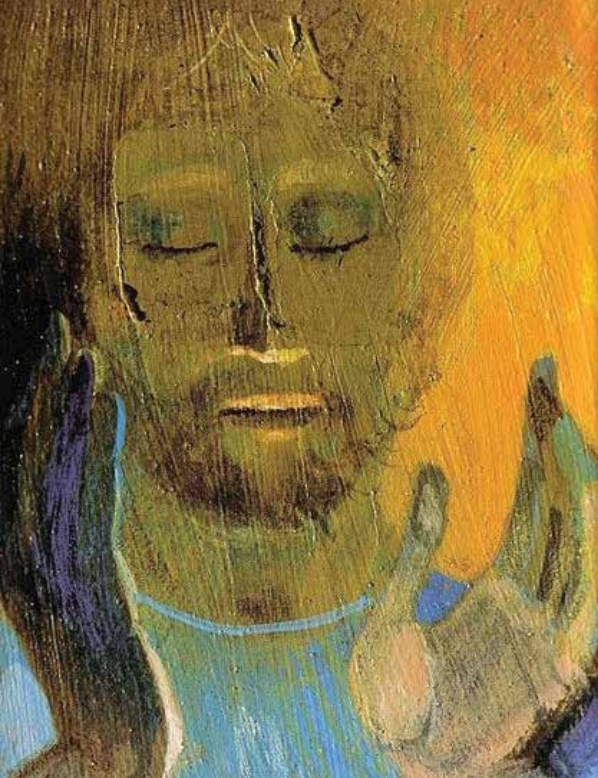
Života mi moga, govori Gospodin,
prignut će se preda mnom svako koljeno
i svaki će jezik priznati Boga.

Svaki će dakle od nas
za sebe Bogu dati račun.

Riječ je Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	751	Vječni pokoj
Otpjevni ps.:	727 ili 729	K tebi, Gospodine
Prinosna:	747-748	O nado naša
ili:	739	U tvom ću šatoru
Pričesna:	733	Svjetlost vječna
ili:	136.2	Dođite k meni
Završna:	746	O Kriste, Kralju svemoćni
ili:	236	U onaj Dan
ili:	XVII	O Bože, ti si oduvijek

Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje,
što si ovo objavio malenima.

Jean-Marie Pirot (Arcabas): Krist u molitvi.

Popričesna molitva

Gospodine, prinijeli smo žrtvu
za tvoje pokojne sluge.
Dao si im milost krštenja,
po velikom milosrđu uvedi ih
u puninu vječne radosti.
Po Kristu.

Pjesma prije evanđelja Mt 11, 25

Blagoslovljen si, Oče, Gospodaru neba i zemlje,
što si ovo sakrio od mudrih i umnih,
a objavio malenima.

Evanđelje Mt 11, 25-30

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme reče Isus:

»Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje,
što si ovo sakrio od mudrih i umnih,
a objavio malenima.

Da, Oče, tako se tebi svidjelo.

Sve je meni predao Otac moj
i nitko ne pozna Sina doli Otac
niti tko pozna Oca doli Sin
i onaj kome Sin hoće objaviti.«

»Dodite k meni svi koji ste izmoreni
i opterećeni i ja ću vas odmoriti.

Uzmite jaram moj na sebe,
učite se od mene

jer sam krotka i ponizna srca
i naći ćete spokoj dušama svojim.

Uistinu, jaram je moj sladak
i breme moje lako.«

Riječ je Gospodnja.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, s pouzdanjem se utecimo
Ocu nebeskomu, darivatelju života,
i molimo ga da naš zemaljski hod upravi
k susretu s njegovim milosnim licem.

1. Rasvijetli, Gospodine, mudrošću Duha Svetoga
hod svoje Crkve da svim ljudima naviješta
otajstvo tvoje ljubavi
te ne propadne nijedan od onih koje si
joj povjerio, molimo te.
2. Našu braću i sestre koji se bliže dovršetku
zemaljskoga hoda ispuni radosnim pouzda-
njem u tvoju vječnu ljubav, molimo te.
3. Onima koji tuguju za svojim pokojnima
ojačaj vjeru da je smrt prjelazak u novi život
s Kristom Uskrnulim, molimo te.
4. Po djelotvornoj ljubavi svojih vjernika iskaži
svoju dobrotu svim bolesnima, ojađenima
i osamljenima: okrijepi ih pouzdanjem u tebe,
molimo te.
5. Nama, koji smo danas u molitvi združeni
s našim pokojnima, podari milost radosnoga
svjedočenja vjere u uskrsnuće, molimo te.
6. Naše pokojne roditelje, braću i sestre,
i sve koji u vjeri preminuše uvedi u radost
svoga nebeskog kraljevstva, molimo te.

Primi, svemoguću Bože, naše prošnje.

Iskaži svoju dobrotu i milosrđe našoj preminuloj
braći i sestrama, a nas ispuni nadom u život
koji nam je u vječnosti pripremio tvoj Sin,
Isus Krist. Koji živi i kraljuje u vijeke vjekova.

Sjećanje i podsjećanje

Molju vas, ne nastupajte na me. Ja sam bil kakovi (j)este, vi ćete biti kakov sam ja. Tako glasi jedan je od poznatijih epitafa sa srednjovjekovnih kršćanskih stećaka (ovaj je pronađen na Kočersinske polju). U sebi ujedinjuje prošlost i budućnost, smrt i život te u isto vrijeme moli, podsjeća i upozorava. Današnjim spomendanom pokojnika Crkva nas potiče na molitvu, podsjeća nas na one koji su nam prethodili u zemaljskome životu i na putu prema vječnosti, upozorava da ne zaboravimo kako nas čeka ista sudbina na ovome svijetu, ali i ohrabruje da je »naša domovina na nebesima, odakle iščekujemo Spasitelja, Gospodina našega Isusa Krista: snagom kojom ima moć sve sebi podložiti on će preobraziti ovo naše bijedno tijelo i suobličiti ga tijelu svomu slavnomu« (Fil 3, 20-21).

Grieh i smrt

Sveto pismo nastoji rasvijetliti podrijetlo smrti i njezin smisao budući da tako silno proturječi čovjekovoj volji za životom. Ne konstatira da je smrt tek jednostavna činjenica, nego u njoj prepoznaje znak kojim se očituje prisutnost grijeha. Smrt dolazi kao posljedica grijeha. Prije grijeha nije bilo ni smrti. Nakon što je otkrivena povezanost između grijeha i smrti, čitava ljudska egzistencija poprima drukčije obličje. Borba protiv grijeha postaje borbom protiv smrti. Zato se u središtu naše vjere nalazi jedna smrt – smrt Isusa Krista. U njegovoj se smrti sva ljudska povijest sažimlje u dramu života i smrti. Do Krista i bez njega, povijest je značila kraljevanje smrti. On svojom smrću pobjeđuje smrt i ostvaruje Kraljevstvo života. Ali Isus ne umanjuje njezinu dramatičnost. Osobno pred njom dršće, znoji se krvavim znojem i moli Oca, koji ga od nje može očuvati, da ga izbavi. Ipak, prihvaća »kalež« te biva osuđen po Zakonu da nadvlada zakon smrti. Umro je za nas, ali ne umjesto nas. Nakon njega mi još uvijek živimo pod zakonom smrti i umiremo,

Pogled onkraj smrti... (Foto: 123RF)

ali više ne beznadno, nego s vjerom, odnosno sa sigurnošću: »Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ćemo srasiti i po sličnosti njegovu uskrsnuću.« (Rim 6, 5). Za svetoga Pavla pri tome je nužna sličnost Kristovu životu koja se mora aktualizirati u svakodnevici, u smislu da »svoje udove« ne pretvorimo u »oružje nepravde« nego u »oružje pravednosti« u borbi protiv grijeha. Upravo ta borba onda određuje i našu vječnu sudbinu: »jer plaća je grijeha smrt, a dar Božji jest život vječni u Isusu Kristu, Gospodinu našem« (Rim 6, 23). Pri tome je najljepše, ali i najteže to što se sâm čovjek opredjeljuje za jedno ili za drugo. Mi već sada imamo osjećaj i raja i pakla, započinjemo ih živjeti i za njih se pripremamo. Pakao je stanje promašenoga čovjeka, vječnoga besmisla i nedostatka ljubavi. Onaj tko živi nečovječno, već sada živi pakao i sprema se za njegov nastavak u vječnosti. Sve ono što čovjek čini, a da njega ne čini više čovjekom ili ga dehumanizira, vodi ga k vечноj mucij življenja na nečovječan način. Ono što čovjeka izgrađuje u njegovoj ljudskosti, vodi ga putem raja. Paradoksalno, Bog u svojoj ljubavi i poštovanju prema čovjeku neće uskratiti ni jedno ni drugo. Tako i raj i pakao bivaju znakom Božje ljubavi.

Poziv na život

Jedan od znakova naše ljudskosti je i poštovanje prema mrtvima. Većina naših groblja danas će izgledati predivno. Širi se miris cvijeća, a noć će obasjavati plamenovi svijeća. Međutim, veličanstvenost grobnica ne bi trebala biti nadomjestak za hladnoću obiteljskih odnosa, buketi cvijeća ne bi smjeli prikriti tužne sudbine onih koji za života nisu nikada ni cvijeta primili, a mnoštvo svijeća ne bi smjelo skriti životnu tamu u koju bližnji nisu unosili dovoljno svjetla. Zato je Dušni dan sjećanje na pokojne, ali i poziv živima na dostojno življenje svoga čovjštva i kršćanstva. Pa i sam pohod grobovima nije nadahnut smrću, nego životom. Ne posjećujemo ih iz razloga što su drage

Tvojim se vjernima, Gospodine, život mije-
nja, a ne oduzima; i pošto se raspadne dom
ovozemnog boravka, stječe se vječno prebiva-
lišće u nebesima. To ispovijeda Crkva u litar-
gijskome spomenu na pokojne. Kršćanski
spomen na pokojne ne gleda na njihove umrle
živote, nego na život koji sada žive. Ondje svi
žive istim životom. Svi su u Bogu, u njegovoj
vječnosti. Pred tim otajstvom ne uspijevamo
puno toga reći. A najviše ćemo o smrti reći
kada s pouzdanjem u Boga umijemo pred
njom šutjeti, bez pobune i protivljenja, bez
straha, znajući da po njoj ulazimo u Život. ●

nam osobe mrtve, nego zato što su živjele i bi-
le nam životom bliske. Stoga je pohod grobu
trenutak žalosti zbog trenutnog rastanka, ali i
zbog zahvalnosti što su te osobe živjele. I pri
tome, uglavnom, ne mislimo na njihove život-
ne uspjehe, bogatstvo, slavu i sjaj, nego na lju-
bav, dobrotu i blizinu koju su nam pružili. Zato
nam sjećanje na njihov život treba biti poticaj
da poput njih prolazimo svijetom čineći dobro.
Nema ni jednoga sveca čiji nas primjer može
toliko nadahnuti koliko može primjer života
nama dragih i bliskih osoba. Zasićurno ćemo
se sjetiti i onoga što nije bilo savršeno te mo-
liti Gospodina da im oprost i primi ih u svoje
Kraljevstvo. Teško bi nam bilo zamisliti čitavu
vječnost bez njih. Želimo ih ponovno susresti i
više se od njih nikada ne odijeliti.

No, molitva za njih, ujedno je molitva i za
nas. Jer kao što mi ne želimo biti bez njih, ta-
ko ni oni ne žele vječnost bez nas. Nastavljaju
nam iskazivati onu istu ljubav kojom su nas
ljubili na zemlji. Stoga su nam najvjerniji za-
govornici pred Bogom. Kako je lijepo znati da
u nebu postoji netko tko te voli, tko ti je uvijek
bio blizak i tko ti želi dobro! Dok mi njima da-
rujemo svijeće, cvijeće i molitve, oni mole Bo-
ga za nas da nas rasvijetli svjetlom vječnosti,
svjetlom koje će nas voditi kroz život i učiniti
boljim ljudima kako bismo jednom stigli u za-
jedništvo s njima u Kraljevstvu života.

Slavko Slišćović

Trideset i druga nedjelja kroz godinu

Ulazna pjesma

Nek dopre do tebe
molitva moja, prigni
uho k vapaju mome,
Gospodine.

Ps 88, 3

Zborna molitva

Svemogući milosrdni Bože,
ukloni sve protivštine duha
i tijela da ti služimo slobodna
i radosna srca. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, obazri se na ovu
pomirnu žrtvu. Daj da pobožnošću
i ljubavlju postignemo što slavimo
u otajstvu muke tvoga Sina, Isusa
Krista. Koji živi.

Prvo čitanje Mudr 6, 12-16

Mudrost nalaze oni koji je traže.

Čitanje Knjige Mudrosti

Mudrost je sjajna i ona ne tamni:
lako je vide koji je ljube i nalaze je oni
koji je traže. Ona pretječe sve koji je žude
i prva im se pokazuje. Tko zorom rani njoj,
taj se ne muči: nalazi je gdje sjedi kraj
vrata njegovih. Jer je i sama misao na nju
mudrost savršena, a tko radi nje bdi, brzo
je bezbrižan. Ona hodi naokolo i traži sebi
dostojne; i pojavljuje im se dobrohotno na
stazama i ususret im dolazi u svakoj misli.
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 63, 2-8

Pripjev: Tebe žeda duša moja,
Gospodine, Bože moj!

O Bože, ti si Bog moj;
gorljivo tebe tražim;
tebe žeda duša moja, tebe želi tijelo moje,
kao zemlja suha, žedna, bezvodna.

U svetišću sam tebe motrio
gledajući ti moć i slavu.
Ljubav je tvoja bolja od života,
moje će te usne slaviti.

Tako ću te slaviti za života,
u tvoje ću ime ruke dizati.
Duša će mi biti kao sala i mrsa sita,
hvalit ću te kliktavim ustima.

Na postelji se tebe spominjem,
u bdjenjima noćnim mislim na tebe.
Ti postade meni pomoć,
kličem u sjeni krila tvojih.

Drugo čitanje 1Sol 4, 13-18

*Bog će one koji usnuše u Isusu,
prvesti zajedno s njime.*

Čitanje Prve poslanice
svetoga Pavla apostola Solunjanima
Braćo! Nećemo da budete u neznanju
o onima koji su usnuli, da ne tugujete
kao drugi koji nemaju nade. Doista,
ako vjerujemo da je Isus umro i uskrsnuo,
onda će Bog i one koji usnuše u Isusu,
prvesti zajedno s njime. Ovo vam uistinu
velimo po riječi Gospodnjoj:
mi živi, preostali za Dolazak Gospodnji,
nećemo preteći onih koji su usnuli.
Jer sâm će Gospodin – na zapovijed,
na glas arkandjelov, na zov trublje Božje
– sići s neba. I najprije će uskrsnuti mrtvi
u Kristu, a zatim ćemo mi živi, preostali,
zajedno s njima biti poneseni na oblacima
u susret Gospodinu, u zrak.
I tako ćemo uvijek biti s Gospodinom.
Tješite se dakle uzajamno ovim riječima!
Riječ Gospodnja.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	78.3	O Bože, spasi me
ili:	214	Molimo tebe
Otpj. ps.:	107	Tebe žeda
Prinosna:	232	Gospode, primi
Pričesna:	III	Gospodin je pastir moj
Završna:	753	Do nebesa

Evo Zaručnika, iziđite mu u susret!
Ulrich Henn: Mudre djevice, detalj vratnica;
crkva sv. Magna, Braunschweig, 1963.

Popričesna molitva

Zahvaljujemo ti, Gospodine,
za svete darove po kojima smo
primili nebesku snagu. Molimo
te, prožmi nas svojim Duhom,
da budemo iskreni i postojani.
Po Kristu.

Pjesma prije Evandjelja Mt 24, 42a-44

Bdijte i budite pripravnii
jer ne znate čas kad će Sin Čovječji doći.

Evandjelje Mt 25, 1-13

Evo zaručnika! Iziđite mu u susret!

Čitanje svetog Evandjelja po Mateju

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima
ovu prispodobu:

»Kraljevstvo će nebesko biti kao kad deset
djevice uzeše svoje svjetiljke i iziđoše
u susret zaručniku. Pet ih bijaše ludih,
a pet mudrih. Lude uzeše svjetiljke, ali
ne uzeše sa sobom ulja. Mudre pak zajedno
sa svjetiljkama uzeše u posudama ulja.

Budući da je zaručnik okasnio, sve one za-
drijemaše i pozaspashe. O ponoći nasta vika:
'Evo zaručnika! Iziđite mu u susret!'

Tada ustadoše sve one djevice i urediše
svoje svjetiljke. Lude tada rekoše mudrima:
'Dajte nam od svoga ulja, gase nam se svje-
tiljke!' Mudre im odgovore: 'Nipošto!
Ne bi doteklo nama i vama. Pođite radije
k prodavačima i kupite!'

Dok one odoše kupiti, dođe zaručnik: koje
bijahu pripravnne, udoše s njim na svadbu
i zatvore se vrata.

Poslije dođu i ostale djevice pa stanu dozi-
vati: Gospodine! Gospodine! Otvori nam!'

A on im odgovori:

'Zaista kažem vam, ne poznajem vas!'

Bdijte dakle jer ne znate dana ni časa!«

Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

Braćo i sestre, Bog nam je u Kristu
povjerio dar vjere da bismo živjeli u njegovoj
istini i prispjeli u vječno zajedništvo s njim.
Molimo zajedno:

Rasvijetli nam vjeru, Gospodine.

1. Obnovi, Gospodine, lice svoje Crkve:
daj da u njoj nikad ne ponestane ulja
mudrosti i svetosti te u radosnoj spremnosti
hodi ususret Kristu Zaručniku, molimo te.
2. Prodahni svojom mudrošću pastire
Crkve da hrabrim naviještanjem Istine
i nasljedovanjem Kristove ljubavi izgrađuju
tvoje Kraljevstvo među ljudima, molimo te.
3. Za one kojima je povjerena odgovornost
vlasti i upravljanja: ispuni ih brigom za opće
dobro, prikladnom skrbi za sve potrebite
i odgovornošću za budućnost našega
naroda i domovine, molimo te.
4. Čuvaj u budnoj vjeri ovu zajednicu vjernika:
ne dopusti da nas zarobe brige za zemaljsko
i prolazno; otvori nam oči vjere da uvijek
težimo za vječnim i neprolaznim, molimo te.
5. Braći i sestrama koji su nas pretekli
u odlasku s ovoga svijeta otvori vrata
svoga Kraljevstva i uvedi ih
u radost vječnosti, molimo te.

Bože, izvore svjetla i darivatelju svakoga dobra,
usliši nam smjerne molitve. Rasvijetli nam
pameti i srca da sva svoja zalaganja i htijenja
umijemo ugrađivati u rast tvoga Kraljevstva,
na dobrobit i spasenje svih ljudi.
Po Kristu Gospodinu našem.

Crkva i Zaručnik

Nisu nam poznate sve pojedinosti o načinu slavljenja svadbe u Palestini Isusova vremena, ali se stručnjaci uglavnom slažu da nam prisposodba o mudrim i ludim djevicama vjerno dočarava očekivanje zaručnika koji dolazi po zaručnicu kako bi u svečanoj povorci oboje otišli u svoju zajedničku kuću u kojoj bi se nastavljalo svadbeno slavlje. U svadbenoj povorci posebno važnu ulogu imale su djevojke, zaručničine prijateljice. Vrijedilo je to jednako za vjenčanje na kraljevskome dvoru kao i za ono u nekome najobičnijem selu. U oba slučaja prema zaručnici se u svadbenome slavlju odnosilo kao prema kraljici, kako to lijepo opisuje Psalam 45: »U haljini od veza šarena kralju je dovode, pratnja su joj djevice, druge njezine.«

S druge strane, zaručnik koji je sa svojim prijateljima radosno dolazio po zaručnicu redovito je kasnio. Zapravo to i nije bilo pravo kašnjenje, jer, premda je bilo sigurno da će doći, nitko nije znao točan čas kada će se zaručnik pojaviti sa svojom pratnjom. Stoga su svatovi u kući zaručnice morali čekati spremni. Pa ako bi tko i zaspao, kao svih deset djevojaka iz današnje prisposode, morao se probuditi na povik o zaručnikovu dolasku i brzo se pripremiti za svadbu. To je bio trenutak u kojem se vidjelo tko se pripremio dobro, a tko loše. Podjela deset djevice na dvije skupine, pet mudrih i pet ludih, govori da nema treće opcije. Jedino potpuna i pravovremena priprava jest dobra priprava.

Čekati Zaručnika

Svako slavlje ima svoj vremenski tijek i određene uloge. Vrijeme čekanja zaručnikova dolaska sastavni je dio slavlja, ali ako zaručnik mora čekati da se svatovi pripreme, slavlje je poremećeno. Upravo u tome pet djevice pokazalo se mudrima, a pet ludima. Mudre su računale s kasnim dolaskom zaručnika i pripremile dovoljno dodatnog ulja za svoje svjetiljke, a drugih pet nazvane su ludima jer nisu ponijele drugoga ulja osim onoga koje se nalazilo u svjetiljkama.

Vjera je ustrajna i postojana, živi od onoga čemu se nada. (Marc Chagall: Zaručnici)

Veoma se često ulje u ovoj prisposobi tumači alegorijski, kao simbol dobrih djela. To ima utemeljenje u širem kontekstu Evanđelja po Mateju jer pri kraju svoga Govora na gori Isus kaže: »Ne će u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine!', nego onaj koji vrši volju Oca mogega, koji je na nebesima« (Mt 7, 21), a potom u prisposobi o kući sagrađenoj na stijeni i kući sagrađenoj na pijesku čovjeka koji sluša njegovu riječ i vrši ju naziva mudrim, a onoga tko sluša riječ, a ne vrši ju, naziva ludim (usp. Mt 7, 24-27).

Primjetit ćemo ipak, da su i lude djevice u svjetiljkama imale ulja, ali poteškoća je u tome što ga nisu imale dovoljno. To jest, nisu ponijele dodatnoga ulja, nego su imale samo ono koje je već bilo u svjetiljkama. Možda bismo to mogli protumačiti u smislu da se lude djevice imale samo ono ulje koje se već nalazilo u

svetiljkama, to jest tuđa dobra djela, ali same nisu dale nikakva doprinosa. Takvo tumačenje podsjeća nas na šestu opomenu sv. Franje Asiškoga, čiji je početak papa Franjo uzeo za početne riječi, a time i za naslov svoje enciklike »Fratelli tutti«, koja se točno prevodi vokativom »Braćo svekolika!«. U toj opomeni sv. Franjo među ostalim kaže: »Stoga je velika sramota za nas sluge Božje što su sveci učinili djela, a mi želimo odatle primiti čast i slavu samo pripovijedajući ih i propovijedajući o njima.« Lude djevice, u tom smislu, bile bi one osobe koje u svjetiljke koje su primile ne dolijevaju ulje svojih dobrih djela, nego samo troše ono što su zaslužili drugi.

Sklonost prema takvom ponašanju lude djevice pokazuju i kada, vidjevši da im se gasu svjetiljke, pitaju mudre djevice da im daju od svojega ulja. Odrježit odgovor »Nipošto! Ne bi doteklo nama i vama. Pođite radije k prodavačima i kupite!«, ne znači da mudrim djevicama nedostaje ljubavi prema bližnjemu. Radi se o tome da, ako podijele svoje ulje, ni one ne će uspjeti s upaljenim svjetiljkama dočekati zaručnika i otpratiti zaručnički par u njihov dom, a to bi potpuno upropastilo slavlje i svima prozročilo dugotrajnu sramotu u čitavome kraju. Ovako sramota ostaje samo na onih pet djevice koje su se u odgovornoj i časnoj službi zaručničke pratnje ponijele neodgovorno.

Zaručnica

Na kraju, potrebno je u ovoj prispodobi primijetiti i jedan prividni nedostatak. Naime, nigdje se u prispodobi izrijeком ne spominje zaručnica. Ali, ona je stalno tu. Zaručnik je njezin zaručnik. Djevice su njezine prijateljice, pratilje. Ona je sa zaručnikom u središtu svadbenoga slavlja.

Postoje tumačenja koja kažu da se zaručnica ne spominje zato da bude potpuno jasno kako lik zaručnika u ovoj prispodobi predstavlja Krista, a ne bilo kojeg zaručnika. Doista, svakom je čitatelju jasno da je zaručnik iz ove prispodobе slika Krista i da je glavna njegova poruka poziv

Crkva u svojoj 'svjetiljci' čuva ulje koje je sâm Krist. Ne možemo biti 'svjetlo svijeta' bez napa-
janja Kristom koji je izvor pravoga svjetla što
rasvjetljuje svijet. Zato je Crkva poput Mjeseca.
Kao što Mjesec ne svijetli vlastitim svjetlom,
nego odsijeva svjetlošću Sunčevom, tako i Crkva
istinski svijetli samo onoliko koliko zrcali Kri-
stom, istinskim svjetlom. Svjetiljke, to smo mi
sami. Svjetlo je Krist. Svjetiljke mogu tinjati,
na trenutak se rasplamsati, pred vjetrom ma-
laksati... Jasnoća svjetlosti izvire iz sjaja Kristo-
va svjetla, a postojanost plamena ovisi o našoj
postojanosti i otvorenosti Kristu koji uvijek strp-
ljivo nadolijeva naše posude, krhke i lomljive.
Katkada smo odveć pozorni na ljepotu svjetiljki,
no one svijetle snagom ulja, skrivenoga i nevi-
dljivoga. U nesebičnosti i poniznosti. ●

na spremnost za njegov drugi dolazak, dolazak u slavi. Ali, zar bismo ikoga, pa i samoga Kri-
sta, mogli zvati zaručnikom, kada ne bi imao
zaručnicu? Odgovor je, naravno, poznat: »Tko
ima zaručnicu, zaručnik je« (Iv 3, 29), rekao je
Zaručnikov prijatelj Ivan Krstitelj, a Zaručnica
je, kako svjedoče drugi biblijski tekstovi, Crkva
(usp. Otk 19, 7; 21, 9; 22, 17). Prema tome, gdje
god se govori o Kristu kao zaručniku, riječ je i o
Crkvi kao zaručnici.

Kada je zaručnik iz naše prispodobе ludim
djevicama koje su zakasnile na svadbu onako
odlučno odgovorio – »Zaista kažem vam, ne
poznam vas!« – on je u prvome redu čuvao čast
i dobar glas svoje zaručnice. Djevojke pratilje sa
svjetiljkama u svadbenoj povorci birale su se iz
kruga njezinih prijateljica, pa je svaki propust u
tome činu ponajprije narušavao ugled zaručni-
ce. Srećom, među izabranim djevicama bilo je
dovoljno onih mudrih koje su se pobrinule da
zaručnica prikladno dočeka zaručnika, a on se
pobrinuo da svoju zaručnicu zaštiti te ju, kako
piše apostol Pavao u Poslanici Efežanima (5,
27) »sebi predvede slavnu, bez ljage i nabora
ili čega takva, nego da bude sveta i bez mane«.

Domagoj Runje

Trideset i treća nedjelja kroz godinu

Ulazna pjesma

Gospodin govori: Ja znam svoje naume koje s vama namjeravam – naume mira a ne nesreće: zazivat ćete me i ja ću vas uslišati i sabrat ću vas iz svih naroda.

Jr 29, 11-12.14

Zborna molitva

Gospodine, Bože naš, daj da naša vjernost tebi bude i naša radost; jer duboka je i trajna sreća postojano služiti tebi, Stvoritelju svega dobra. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, daj da nam darovi, prineseni tvome imenu, udiješe vjernost u tvojoj službi i vječno zajedništvo s tobom u slavi. Po Kristu.

Prvo čitanje Izr 31,10-13.19-20.30-31

Vješto radi rukama marnim.

Čitanje Knjige Mudrih izreka

Tko će naći ženu vrsnu? Više vrijedi ona nego biserje. Muževljevo se srce uzda u nju i blagom neće oskudijevati. Ona mu čini dobro, a ne zlo, u sve dane vijeka svojeg. Pribavlja vun i lan i vješto radi rukama marnim. Rukama se maša preslice i prstima drži vreteno. Siromahu dlan svoj otvara, ruke pruža nevoljnicima. Lažna je ljupkost, tašta je ljepota: žena sa strahom Gospodnjim zaslužuje hvalu. Plod joj dajte ruku njezinih i neka je na vratima hvale djela njezina! Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 128,1-5

Pripjev: Blago svima koji se boje Gospodina!

Blago svakome koji se boji Gospodina, koji njegovim hodi stazama! Plod ruku svojih ti ćeš uživati, blago tebi, dobro će ti biti.

Žena će ti biti kao plodna loza u odajama tvoje kuće; sinovi tvoji ko mladice masline oko stola tvojega.

Eto, tako će biti blagoslovljen čovjek koji se boji Gospodina! Blagoslovio te Gospodin sa Siona, uživao sreću Jeruzalema sve dane života svojega!

Drugo čitanje 1Sol 5,1-6

Da vas Dan ne zaskoči kao kradljivac.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Solunjanima O vremenima i trenucima nije, braćo, potrebno pisati vam. Ta i sami dobro znate da Dan Gospodnji dolazi baš kao kradljivac u noći. Dok još budu govorili: »Mir i sigurnost«, zadesit će ih iznenadna propast kao trudovi trudnicu i neće umaći.

Ali vi, braćo, niste u tami, da bi vas Dan mogao zaskočiti kao kradljivac: ta svi ste vi sinovi svjetlosti i sinovi dana. Nismo doista od noći ni od tame. Onda i ne spavajmo kao ostali, nego bdijmo i trijezni budimo. Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Iv 15,4a.5b

Ostanite u meni i ja u vama, govori Gospodin, tko ostaje u meni, taj donosi mnogo roda.

Evanđelje Mt 25,14-30

U malome si bio vjeran, uđi u radost gospodara svoga!

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima ovu prispodobu: »Čovjek, polazeći na put, dozva slugu i dade im svoj imetak. Jednomu dade pet talenata, drugomu dva, a trećemu jedan – svakomu po njegovoj sposobnosti. I otputova.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	226	Od sva se četiri vjetra
Otpj. ps.:	388	Blago svima
Prinosna:	230	Darove prinesite
Pričesna:	188	Na Isusov se spomen sam
Završna:	I	Svi kliknimo Kristu

Vjernost daru i strah pred Darivateljem.

Paula Maria Walter: *Prispodoba o talentima*, 1963.

Popričesna molitva

Častili smo se, Gospodine,
svetim otajstvom što smo
ga prinijeli na spomen tvoga
Sina, kako nam je on naredio.
Daj da po njemu rastemo
u ljubavi. Po Kristu.

Onaj koji je primio pet talenata odmah ode, upotrijebi ih i stekne drugih pet. Isto tako i onaj sa dva stekne druga dva. Onaj naprotiv koji je primio jedan ode, otkopa zemlju i sakri novac gospodarov.

Nakon dugo vremena dođe gospodar tih slugu i zatraži od njih račun. Pristupi mu onaj što je primio pet talenata i donese drugih pet govoreći: 'Gospodaru! Pet si mi talenata predao. Evo, drugih sam pet talenata stekao!' Reče mu gospodar: 'Valjaš, slugo dobri i vjerni! U malome si bio vjeran, nad mnogim ću te postaviti! Uđi u radost gospodara svoga!' Pristupi i onaj sa dva talenta te reče: 'Gospodaru! Dva si mi talenta predao. Evo, druga sam dva talenta stekao!' Reče mu gospodar: 'Valjaš, slugo dobri i vjerni! U malome si bio vjeran, nad mnogim ću te postaviti! Uđi u radost gospodara svoga.'

A pristupi i onaj koji je primio jedan talenat te reče: 'Gospodaru! Znadoh te: čovjek si strog, žanješ gdje nisi sijao i kupiš gdje nisi vijao. Pobjah se stoga, odoh i sakrih talenat tvoj u zemlju. Evo ti tvoje!' A gospodar mu reče: 'Slugo zli i lijeni! Znao si da žanjem gdje nisam sijao i kupim gdje nisam vijao! Trebalo je dakle da uložiš moj novac kod novčara i ja bih po povratku izvadio svoje s dobitkom.' 'Uzmite stoga od njega talenat i podajte onomu koji ih ima deset. Doista, onomu koji ima još će se dati, neka ima u izobilju, a od onoga koji nema oduzet će se i ono što ima. A beskorisnoga slugu izbacite van u tamu. Ondje će biti plač i škrgut zubi.'

Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

Poniznom se molitvom utecimo Bogu, dobromu Ocu i darivatelju svakoga dobroga dara:

1. Svojoj Crkvi povjerio si dar vjere: okrijepi ju proročkom hrabrošću da vjerno i ustrajno naviješta spasenje svim ljudima, molimo te.
2. Rasvijetli svojom mudrošću papu Franju, (nad)biskupa našega I. i sve pastire Crkve da u vršenju svoje službe umiju prepoznavati i spremno prihvatiti svaki dar koji Crkvi povjeravaš za izgradnju tvoga Kraljevstva među ljudima, molimo te.
3. Snagom utjehe očituj svoju blizinu svima koji trpe u siromaštvu, bolesti ili osamljenosti, a kršćane nadahni da djelotvornom ljubavlju budu bližnji svima koje susreću, molimo te.
4. Nas ovdje okupljene ispuni radošću života da, u zahvalnosti za svaki tvoj dar, sve svoje djelovanje i htijenje usmjeravamo prema konačnomu susretu s tobom, molimo te.
5. Braću i sestre koji dovršite dane zemaljskoga života primi u radost svoga Kraljevstva, molimo te.

Vječni Oče, u svojoj beskrajnoj ljubavi obdario si nas darovima za rast u tvojoj ljubavi i u spoznaji da si ti izvor i dovršitelj svakoga dobra. Rasvijetli svojom milošću naš hod kroz svijet da budemo uvijek djelitelji tvoje dobrote svim ljudima te zavrijedimo ući u vječno zajedništvo s tobom. Po Kristu Gospodinu našem.

O rukama

Ona vješto radi rukama marnim. Ne ljupkost i ne ljepota, nego ruke. Da, vrsnu, krjeposnu ženu prepoznat ćemo po rukama! Ne dajmo se zavesti ni ljupkošću, ni šarmom, ni ljepotom žene, jer lažna je ljupkost, tašta je ljepota. Treba gledati prvo ruke žene, jesu li vješte ili nisu. Žena vješta u rukama, koja rado radi, čiji su prsti zaposleni, to je krjeposna žena, jer ona ne gleda sebe i ne želi biti gledana, nego gleda drugoga, brine se, pomaže i živi za drugoga. Nažalost, malo je danas žena s ljupkim rukama, sve žele biti i ljupke i lijepe bez ruku. Isto to vrijedi i za muškarce. Vrsna će žena gledati prvo na muškarcu njegove ruke, jer i muškarac se prepoznaje po rukama. Muškarac s rukama muškarac je koji miluje i čuva, radi i brani, »lijeva mu je pod glavom, a desnom me grli«, veli Pjesma nad pjesmama.

Žena bez ruku i muškarac bez ruku tijela, nemaju ni ruke duha. Ne možeš imati ruke duha, ako nemaš ruke tijela: tko ne radi rukama, tko ne širi ruke u molitvi, tko ne pruža ruku siromahu, taj ne može imati ruke duha. Imat će doduše duh, ali lažan i tašt duh. Ta misao o rukama dovodi nas do Gospodinove prisposode, koju bih nazvao *prisposobom o rukama*.

S rukama

U prisposobi saznajemo da sâm Bog ima ruke, i to ne bilo kakve ruke, nego vješte, svete, dobre ruke. Ne samo da je stvorio svijet svojim rukama, Sinom i Duhom Svetim, ne samo da je »jakom rukom« izveo svoj narod iz Egipta, ne samo da nas je urezao u dlanovima svoje ruke, nego je uzeo naše ruke, postavši čovjekom u Isusu Kristu. Isus je muškarac, Bog i čovjek s rukama, rukama koje su liječile i darivale, koje su nas tolike voljele da su se dale probosti. Te probodene ruke, ruke s čavlima, darežljive su i dobre ruke, ruke koje želimo i trebamo uvijek častiti i cjelivati: i mišlju, i riječju, i djelom. Isus nije pohlepan, nije ni škrt – takvi smo mi, ljudi bez ruku – a nije ni darežljiv s tuđim – to su lažne ruke – nego je darežljiv sa svojim: dade

svoj imetak, dade im sebe u svojim u rukama. Isus Krist, Bog i čovjek s rukama, s probodenim, darežljivim rukama, očekuje da i mi isto budemo, da budemo ljudi, njegove slugе, s takvim rukama, poput prvoga i drugoga slugе iz današnjega evanđelja.

Prvo što primjećujemo jest njihova hitrost. Nisu čekali, nisu oklijevali, nego su *odmah* počeli djelovati. I Gospodin je brz u djelovanju. Prošao je zemljom djelujući jedva tri godine, ali zato djelujući brzo i hitro. To vrijedi i za nas. Nema čekanja, vrijeme je kratko. Potrebno je djelovati *odmah*, sada, ovaj čas.

Drugo što smo saznali iz prisposode jest njihova marljivost. Otišli su, upotrijebili talente i stekli nove. Tako bismo trebali i mi. Sve talente koji si primio rođenjem, ali i talente koji si primio novim rođenjem u krštenju, sve talente, i naravne i nadnaravne, potrebno je *upotrebljavati*. Talenti moraju, takoreći, dobiti vješte ruke, jer se vještima rukama povećavaju. Ono što si primio, što nije tvoje, što ti je darovano, moći ćeš povećavati i primati još više od Gospodina samo ako marljivo radiš.

Lakoće milosti nema bez težine rada! Njezina se lakoća tim više prima, što se teže radi. Pogledajmo mnoge zemaljske ljude s mnogim zemaljskim talentima, a pogledajmo još više nebeske ljude, svetce, koji su bogati nebeskim talentima, milostima: u jednih i drugih susrećemo obilje talenata, obilje milosti, ali zato što su radili, što su se trudili više nego ostali, kako sv. Pavao opisuje samoga sebe. A mi bismo htjeli biti lagani, imati lakoću milosti, raspolagati tolikim talentima, ali bez težine, bez težine truda, muke i marljivosti. Štoviše, milost i jest težina. Milost je teška jer te svojom težinom pritišće da se više ne možeš odmaknuti od Gospodina. Ali ona je teška jer od nas zahtijeva da živimo radi milosti. Zamislite, život radi milosti! Konkretno to znači da ne radimo ništa za sebe, nego sve za Gospodara Isusa Krista! Zamislite, sve što radiš, ne radiš radi sebe, radi drugoga, nego sve, ama baš sve radi Isusa Krista. Nije li to

naporno, zahtjevno, odnosno teško? Priznajmo si, mi bismo najradije radili samo za sebe i radi sebe. A Gospodin nas dvostruko udara, udara na naš egoizam: to što smijemo i možemo raditi, to je milost, dar nije od nas (primili smo sve od njega, sve talente), nego od njega; i sve što radimo trebamo raditi za njega i radi njega.

S rukama u radost

Zaista, težina je to milosti, ali u toj težini krije se lakoća milosti. O svojem povratku Gospodar očekuje da mu sluge polože račun. Ali on ništa ne traži za sebe, uopće ne uzima njihove talente. Ne samo da ih ne uzima, nego za to malo talentata što su stekli, on im daje mnogo! Uh, kakav Bog, kako vrstan Bog, Bog s vještīm, darežljivim rukama. I ne samo to. Još im obećava i nešto posve iznenađujuće, a to je radost, obećava im svoju radost. Eto, dragi prijatelju, što Gospodin očekuje od tebe. Ništa od onoga što imaš nije tvoje, u sve što imaš utisnute su Božje ruke, njegova darežljivost. Budi i sam darežljiv, počni koristiti ruke tijela i duha, odmah djeluj, nema čekanja. I ne zaboravi: sve čini radi Gospodara, radi Isusa Krista. Jer, čuli smo u prisposobi, ako ne djeluješ radi njega, nema u tebi milosti, ne ćeš primiti mnogo, a ponajviše ne će u tebi biti radosti. Radost dolazi samo od toga što sve radiš radi Isusa Krista. Eto nam odgovora na pitanje zašto su ljudi danas tako malo radosni, odnosno uglavnom tužni: ne djeluju radi Gospodina, djeluju isključivo radi sebe ili se ponose sobom! A onaj koji djeluje radi Gospodina, ulazi u radost njegovu, kako nam kazuje prisposoba. Čudesan izraz: *ući u radost*. Činiš sve radi njega i tako ulaziš u radost njegovu, primaš radost samoga Isusa Krista. Sve ostale radosti ovoga svijeta, koje sam stvaraš, dolaze izvana, *ulaze u tebe* i napuštaju te. Želiš li biti radostan, počni koristiti ruke tijela i duha, i to sve radi Gospodina. Istinska radost jest ulaženje u Isusa Krista.

Bez ruku

Nažalost, mi to ipak ne činimo u svojem životu. Ponašamo se kao onaj treći, zli i nevjerni sluga. I on doživljava težinu milosti, talenta, poput one prve dvojice slugu. No, njegova oholost ne

može podnijeti tu težinu i postaje nevjeran. Ne želi djelovati radi Isusa Krista. Želi djelovati samo za sebe i radi sebe. Kao da je došao pred Krista i bacio mu talent, dar u lice i rekao: »Eto ti tvoje!« I još k tomu, umjesto da barem prizna svoju lijenost i da zašuti, on je toliko zao da optužuje samoga Gospodara! Njegovu darežljivost naziva strogoćom i pohlepom. A zapravo u toj oholosti tek razotkriva samoga sebe. Ono što on predbacuje Gospodaru, da je strog i pohlepan, da uzima ono što nije njegovo, zapravo je opis njega samoga. Optužujući Gospodara, optužuje samoga sebe. Vidjeli smo da Gospodar ne samo da ne traži svoje, nego za malo daje mnogo, i još k tomu daruje nešto najvažnije, a to je radost. A sluga je k tomu i zao, njegova gesta zakopavanja talenta u zemlju slikovito pokazuje koliko misli zemaljski, koliko misli samo na sebe, kako želi ono što je primio zadržati samo za sebe i radi sebe. Ponaša se kao da je sakrio ruke, kao da ih je odrezao, kao da čini upravo ono čemu se protive riječi Mudrih izreka: htjeti biti ljubak i lijep bez ruku. A time postaje lažan i tašt.

Nemojmo se samo čuditi ovomu zlomu i nevjernomu sluzi. Pogledajmo sebe: kolike smo talente zakopali svojom lijenošću, a usto, još gore, koliko puta smo i mi izrugivali, obescjenjivali Kristovu darežljivost, ali i darežljivost njegovih istinskih slugu u Crkvi. Ismijavali smo ih kako su svojom darežljivošću u ovom svijetu gubitnici. A mi ni da bismo prstom maknuli za Kristovo kraljevstvo; čuvamo sebe i svoje talente za sebe, premda ni mi sami nismo svoji, ni naši talenti nisu naši, nego i mi i naši talenti Gospodinovi smo. Koliko li je samo beskorisnih sluga u Crkvi! Nemojmo se stoga čuditi onomu sluzi, nego u svetome strahu zadrhtimo pred činjenicom da Gospodar nije osudio slugu jer je učinio neko zlo, nego zato što nije činio dobro. Pazi: zlo je u tebi i onda kad ne činiš dobro! Ne činiš dobro radi Krista i još se čudiš da u tebi nema radosti, da ne *ulažiš u radost*, da ti je u konačnici oduzeto i ono što imaš, oduzet si samomu sebi. Zato oduzetih i usahljih ruku dođi pred Gospodina i moli ga da ih on ozdravi i učini rukama marnim.

Ivica Raguž

Isus Krist – Kralj svega stvorenja

Ulazna pjesma

Dostojan je zaklani
Jaganjac primiti moć
i bogatstvo i mudrost
i snagu i čast:
Njemu slava i vlast
u vijeke vjekova.

Otk 5, 12; 1, 6

Zborna molitva

Svemogući vječni Bože, svome
ljubljenom Sinu dao si svu vlast
na nebu i na zemlji i postavio ga
glavarom cijelom svijetu. Molimo,
oslobodi sva stvorenja iz ropstva zla
da tebi jedinome služe i tebe bez
kraja slave. Po Gospodinu.

Darovna molitva

Gospodine, prinosimo ti
žrtvu kojom je Krist ljude
pomirio s tobom. Molimo te,
nek tvoj Sin dade narodima
dobra jedinstva i mira.
Koji živi.

Prvo čitanje Ez 34, 11-12.15-17

Čitanje Knjige proroka Ezekijela

»Ovo govori Gospodin Bog: 'Evo me, sam
ću potražiti ovce svoje i sam ću ih pasti! Kao
što se pastir brine za ovce svoje kad se nađe
uza stado raspršeno, i ja ću se pobrinuti za
svoje ovce i skupiti ih iz svih mjesta u koja se
raspršiše u dan oblaka i mraka. Sam ću pasti
ovce svoje i sam ću im dati počinka' – govori
Gospodin Bog. 'Potražiti ću izgublenu, dovesti
natrag zalutalu, povit ću ranjenu i okrijepiti
nemoćnu, bdjeti nad pretilom i jakom – past
ću ih pravedno.' A vama, ovce moje, ovako
govori Gospodin Bog: 'Evo me da sudim
između ovce i ovce, između ovnova i jaraca!«
Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 23, 1-3.5-6

Pripjev: Gospodin je pastir moj;
ni u čem ja ne oskudijevam.

Gospodin je pastir moj;
ni u čem ja ne oskudijevam;
na poljanama zelenim
on mi daje odmora.

Na vrutke me tihane vodi
i krijepi dušu moju.
Stazama pravim on me upravlja
radi imena svojega.

Trpezu preda mnoom prostireš
na oči dušmanima mojim.
Uljem mi glavu mažeš,
časa se moja prelijeva.

Dobrota i milost pratit će mene
sve dane života moga.
U Gospodnjem ću domu prebivati
kroz dane mnoge.

Drugo čitanje 1Kor 15, 20-26.28

Čitanje Prve poslanice

svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Krist uskrsnu od mrtvih, prvina usnu-
lih! Doista po čovjeku smrt, po Čovjeku
i uskrsnuće od mrtvih! Jer kao što u Adamu
svi umiru, tako će i u Kristu svi biti oživljeni.
Ali svatko u svom redu: prvina Krist, a zatim
koji su Kristovi, o njegovu Dolasku; potom –
– svršetak, kad preda kraljevstvo Bogu i Ocu,
pošto obeskrjepi svako vrhovništvo, svaku
vlast i silu. Doista, on treba da kraljuje dok
ne podloži sve neprijatelje pod noge svoje.
Kao posljednji neprijatelj bit će obeskrje-
pljena smrt. I kad mu sve bude podloženo,
tada će se i on sam, Sin, podložiti Onomu
koji je njemu sve podložio,
da Bog bude sve u svemu.
Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Mk 11, 9-10

Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime
Gospodnje: Blagoslovljeno kraljevstvo
oca našega Davida koje dolazi.

Prijedlozi za pjevanje

Ulazna:	75.5	Dostojan je
Otpj. ps.:	94	Gospod je pastir moj (strofe: 1-2.4-5.)
Prinosna:	207	Prigni se, svako koljeno
	ili: 183.1 i 5	Ti, Kriste, Kralj si vjekova
Pričesna:	222	Gospodin kraljuje
	ili: 273-274	Ja sam s vama
Završna:	183	Ti, Kriste, Kralj si vjekova
	ili: 180	Isuse Kralju

Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta.
Trento Longaretti: *Raspeće*, detalj.

Popričesna molitva

Gospodine, pozvao si nas da služimo Kristu, Kralju svega svijeta. Okrijepi nas ovom hranom, koja daje besmrtnost, da budemo dionici njegova kraljevanja i vječnog života. Po Kristu.

Evangelje Mt 25,31-46

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme reče Isus svojim učenicima:

»Kad Sin Čovječji dođe u slavi i svi anđeli njegovi s njime, sjest će na prijestolje slave svoje. I sabrat će se pred njim svi narodi, a on će ih jedne od drugih razlučiti kao što pastir razlučuje ovce od jaraca. Postavit će ovce sebi zdesna, a jarce slijeva. Tada će kralj reći onima sebi zdesna: 'Dođite, blagoslovljeni Oca mogega! Primate u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta! Jer ogladnjih i dadoste mi jesti; ožednjih i napojiste me; stranac bijah i primiste me; gol i zaogrnušte me; oboljeh i pohodiste me; u tamnici bijah i dođoste k meni.'

Tada će mu pravednici odgovoriti: 'Gospodine, kada te to vidjesmo gladna i nahranismo te; ili žedna i napojismo te? Kada te vidjesmo kao stranca i primismo; ili gola i zaogrnuismo te? Kada te vidjesmo bolesna ili u tamnici i dođosmo k tebi?' A kralj će im odgovoriti: 'Zaista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!' Zatim će reći i onima slijeva: 'Odlazite od mene, prokleti, u oganj vječni, pripremljen đavlu i anđelima njegovim! Jer ogladnjih i ne dadoste mi jesti; ožednjih i ne dadoste mi piti; stranac bijah i ne primiste me; gol i ne zaogrnušte me; bolestan i u tamnici i ne pohodiste me!' Tada će mu i oni odgovoriti: 'Gospodine, a kada te to vidjesmo gladna, ili žedna, ili stranca, ili gola, ili bolesna, ili u tamnici, i ne poslužismo te?'

Tada će im on odgovoriti: 'Zaista, kažem vam, što god ne učiniste jednomu od ovih najmanjih, ni meni ne učiniste.' I otići će ovi u muku vječnu, a pravednici u život vječni.«

Riječ Gospodnja.

Molitva vjernika

Kristu, izvoru života i Kralju svega stvorenja, uputimo svoje prošnje zajedno moleći:

Dođi kraljevstvo tvoje, Gospodine!

1. Za Crkvu u svijetu: da u svome zemaljskome hodu bude vjerna tvojoj riječi te o tvome ponovnom dolasku bude dostojna dara vječnosti koju si joj pripremio, molimo te.
2. Za pastire Crkve: da budu vjerni nasljedovateli tvoje poniznosti i predanja nebeskomu Ocu te, služeći u ljubavi, predvode tvoj narod u izgradnji tvoga kraljevstva, molimo te.
3. Za vladare koji upravljaju 'kraljevstvima' ovoga svijeta: nadahni ih da vide patnje siromašnih, gladnih i onih koji su zbog ljudske nepravde ostali bez doma i domovine; nek tvoj mir prevlada nad svakom nepravdom i razdijeljenošću, molimo te.
4. Za našu domovinu: probudi u svim njezinim građanima odgovornost za sve što nam je zajedničko, a kršćane nadahni da vjernim življenjem evanđelja preobražavaju lice cjelokupnoga društva, molimo te.
5. Za braću i sestre koji pred nama pođoše iz ovoga života: uvedi ih u svoje nebesko kraljevstvo, molimo te.

Gospodine Isuse Kriste, Kralju svega stvorenja, Ti si početak i dovršetak svega. Upravi naše misli i djela putem na koji nas zoveš te na kraju zemaljskoga hoda budemo dostojni Kraljevstva koje si nam svojom smrću i uskrsnućem pripremio. Ti koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova.

Ljubav izrečena sprezanjem glagola 'činiti'

U odlomku evanđelista Mateja susrećemo se s puno ponavljanja, što je razumljivo, djelomice i zbog tadašnje kulture usmene predaje koja je – da bi se lakše pamtilo i prenosilo drugima – rado koristila ponavljanja. A u tim ponavljanjima vidimo prevladavanje sljedećih glagola: *dati, napojiti, primiti, zaogrnuti, pohoditi, doći*. Tako shvaćamo dublje, dobivamo snažnu potvrdu da je naša vjera više 'glagol' nego 'imenica', više susret, nego razmišljanje o drugima, više činjenje i to ono koje riječju nije spomenuto, a zapravo je prisutno kao središnji sadržaj – *služenje*.

To je i središte Isusove poruke. Primijetimo da je Isus danas započeo rečenicom: »Kad Sin Čovječji dođe u slavi...« Sebi daje taj naslov: *Sin Čovječji*. Upućuje nas na ljudskost koja je pozvana biti u odnosu prema Bogu, prema Božjemu planu. Tako je sebe nazvao i kada je rekao: »Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i dade svoj život.« (Mt 20, 28). Na drugome je mjestu pak rekao: »Ja sam posred vas kao onaj koji posluhuje.« (Lk 22, 27). To je očitovao pranjem nogu učenicima, ostavivši nam zapovijed koju čujemo u euharistiji: *Ovo činite meni na spomen*. To se odnosi na obred, ali ponajprije na ljubav prema bližnjima. U tome svjetlu razmatramo i njegovo kraljevanje te u tome kraljevanju kao vjernici živimo. U kušnjama u pustinji, kojima je Isus iskušavan od đavla, sažetak nalazimo u moći. On tu kušnju odbija stavljajući u središte služenje.

Kraljevstvo pripravljeno od Postanka

Slušajući Evanđelje može se steći dojam da je zaboravljena darovanost. Kao da se u tome završnom razlučivanju vodi logikom naplate, plaćanja nečega što je učinjeno, nagradom i uzvratom koji je proračunat: činiti dobro, da bi se primilo dobro, logikom: *dajem, da bi mi dao*.

No, da tomu nije tako vidi se po pitanju koje upućuju pravednici: *Kada te to vidjesmo gladna ili žedna, kao stranca, gola, bolesna, u tamnici?* Dakle, oni su učinili nešto ne iz želje

Vasilij Kandinski: *Pred usponom na goru*, 1909.

za dobitkom, pohvalom, nagradom, nego jednostavno zato što to smatraju ispravnim i potrebnim. U istinskome dobru činitelj ne djeluje iz neke sebične koristi.

Čitajući Evanđelje ovaj mi je put pozornost privukla znakovita razlika u riječima koje su upućene *blagoslovljenima* i onima koji su nazvani *prokletima*. Prvima Isus kaže: *Dođite blagoslovljeni Oca mojega! Primite u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta!* Od postanka svijeta... To je dio Božjega plana; od početka je predviđeno dobro, a ne zlo. Drugima kaže: *Odlazite od mene* i spominje kategoriju vječnosti, jer je to Božje vrijeme, u svemu, ali pritom ne spominje Postanak, Stvaranje.

Bog nije želio zlo; ono nije u njegovu planu, nego ga u svijet unosimo mi svojom slobodom. To je odgovornost. Svojim izborom u dobro unosimo zlo i opasnost da uništavamo, razaramo; da – prihvaćajući logiku moći i vlasti, a ne služenja – prihvatimo ono što je plan Božjega neprijatelja: razdvajati, sukobljavati, razarati i rasipati. Odgovornost nas, s jedne strane, može preplašiti, ali današnja je Božja riječ prepuna utjehe. Najprije po proroku Ezekielu slušamo o

slici Božjega kraljevanja u kojoj se predstavlja kao brižni pastir koji se sam zauzima, okuplja, traži i hrani, povija, krijepi i bdije. Sveti Pavao kršćane u Korintu poučava o Kristu po kojemu smo oživljeni i koji je podložio sve neprijatelje.

Isus u razlučivanju ne stavlja čovjeka pred nemogućnosti, pred tjeskobu, nego pred ono što je i sam činio, pozoran prema ljudskosti, pokazujući nam da život gubi svoj smisao ako nemamo srca, oka, riječi i ruke za druge. Ako gledamo što to Isus postavlja kao kriterij, najprije ćemo vidjeti da su to djela milosrđa, koja može učiniti svatko, ali je u dubljemu sloju pitanje ljudske ravnodušnosti. To izabiremo, po tome smo suđeni. Nebeski Otac nije izvoriste osude na prokletstvo. Slobodni smo odlučiti (koje li ljepote!) što ćemo činiti u svjetlu Božjega Sina koji je postao čovjekom da bi nas vratio Božjemu planu i nama samima. Kao što je rekao: »Otac doista ne sudi nikomu: sav je sud predao Sinu... i ovlasti ga da sudi jer je Sin Čovječji.« (Iv 5, 22.27).

Razumljivost 'preteških tema'

Posebno je pak u Radosnoj vijesti radosna istina o vječnosti. Danas je pred nama onaj splet temā (ponekad zvan 'posljednje stvari') o kojima se u svakidašnjici obično ne govori i ne raspravlja, a s čime smo svi suočeni. Te teme suvremenost izbjegava, očito zbog toga jer nema odgovore, namećući nešto drugo što odvlači pozornost, jer su to – kako se kaže – 'preteške teme'. A baš se u svjetlu tih tema život vidi kakav jest; vide se vrijednosti, odnosi, odluke koje imaju težinu ili nemaju, istina koja je sposobna izdržati krajnju provjeru. U svjetlu vječnosti vide se bolje: odnosi u obitelji, darovi, strepnje, ljubavi; bolje se vidi gospodarstvo i politika, znanost i kultura.

Za nas kršćane, to je dio Radosne vijesti, a po njoj sve postaje razumljivije i – lakše. Zato je važno primijetiti da se i među nama može steći dojam da Božje kraljevstvo započinje u određenome trenutku, nekim izvanjskim događajem.

Ljubav je najsavršeniji oblik svih kršćanskih krjeposti. Sve se krjeposti na neki način svode na ljubav. »Umjerenost je ljubav koja se posvema daruje; jakost je ljubav koja podnosi sve za ono što ljubi; pravednost je ljubav koja služi svemu što ljubi časno; razboritost je ljubav koja razlučuje mudro između onoga što ljubav traži i onoga što joj šteti« (sv. Augustin). Zato je »djelatna ljubav krjepost kojom Boga ljubimo povrh svega, a braću zbog ljubavi Božje« (kard. Sarah). Ne može se ljubiti Boga, a zaboraviti ljude. U susretu s njima, osobito sa siromašnima i potrebitima, ljubav se razdaje, i baš po razdavanju postaje potpuna ljubav, rasvijetljena ljubavlju Raspetoga. Ljubav nas Kristova sili da ljubimo braću. »Onoga dana kad više ne budemo gorjeli od ljubavi, drugi će umirati od hladnoće« (F. Mauriac).

No, zaboravljamo da je Isus rekao da je Kraljevstvo Božje među nama, u nama. Ono započinje svaki put kada učinim dobro, kada nekoga zaogrnem, pružim čašu vode, komad kruha; kada susretnem, tješim, nasmijem... Ono započinje tu za oltarom, gdje učimo činiti kao Isus – davati se, dijeliti. Ovdje je vječnost, ako preslikamo istinu svoje djelotvorne vjere i ljubavi. A posebno je radosno, u svjetlu Evanđelja i vječnosti, vidjeti da niti jedno dobro, pa ni najmanje, ne nestaje, ne gubi se, prema Pavlovoj riječi – da na kraju ostaje troje: »vjera, ufanje i ljubav, ali je najveća među njima ljubav« (1Kor 13, 13). Naizgled nevažna, a vidljiva u tome da nismo ni ravnodušni ni malodušni.

U euharistiji smo na izvoru Božje velikodušnosti, u kojoj nam govori: *Dođite...* I dolazimo na dan Gospodnji u zajedništvo zahvalnosti za one koji nam svjedoče istinu glagola 'činiti' koji je istoznačan s ljubavlju.

Ivan Šaško

Molitva krunice za pokojne

Na Spomendan svih vjernika pokojnika, ili u druge dane sjećanja na pokojne, kršćanima priliči da, osim pohoda groblju, molitvom budu snažnije povezani s dragim pokojnicima. Ovdje nudimo prijedložak (obiteljske) molitve krunice, sastavljene od razmišljanja nad odabranim otajstvima Kristova života. Donosimo kratka biblijska čitanja i molitve uz odabrana otajstva, uz koja se umjesto molitve *O, moj Isuse, oprosti nam naše grijehе, mole priložene molitve za pokojne.*

ISUS MOLI UOČI SVOJE MUKE

Kratko čitanje

Mt 26, 36-39

Isus dođe s učenicima u predio zvan Getsemani i kaže im: »Sjednite ovdje dok ja odem onamo pomoliti se.« I povede sa sobom Petra i oba sina Zebedejeva. Spopade ga žalost i tjeskoba. Tada im reče: »Duša mi je nasmrtna. Ostanite ovdje i bdijte sa mnom!« I ode malo dalje, pade ničice moleći: »Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoiđe ova čaša. Ali ne kako ja hoću, nego kako hoćeš ti.«

Oče naš, Zdravo Marijo (10x), Slava Ocu...

Molitva

Bože, Oče nebeski, ti si primio trpljenje svoga Sina i njegovu izručenost tvojoj svetoj volji. Svjetlom vjere rasvijetli pogled umirućih, osobito onih koji u trenucima životne borbe ostadoše sami, bez blizine svojih bližnjih. Okrijepi ih pouzdanjem u tebe i daj da na njihovu licu zasja svjetlo nade da će te, umrijevši svijetu, gledati licem u lice u tvojoj vječnosti, po zaslugama tvoga Sina Isusa Krista, Gospodina našega. Amen.

ISUS UMIRE NA KRIŽU

Kratko čitanje

Lk 23, 44-46

Bijaše već oko šeste ure kad nastaje tama po svojoj zemlji – sve do ure devete, jer sunce pomrča, a hramska se zavjesa razdrije po sredini. I povika Isus iza glasa: »Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!« To rekavši, izdahnu.

Oče naš, Zdravo Marijo (10x), Slava Ocu...

Molitva

Bože, Oče nebeski, ti si izvor svakoga života i svaki se život vraća k tebi. U smrti tvoga Sina umrla je i sama smrt. Milostiv budi prema svi-

ma koji po smrti napustiše ovozemaljski dom. Po svome milosrđu oprosti im grijehе i primi ih u zagrljaj svoje vječnosti, gdje si im pripratio mjesto po svome Sinu, Gospodinu našem. Amen.

ISUS POLOŽEN U GROB

Kratko čitanje

Mt 27, 59-61

Uvečer dođe neki bogat čovjek iz Arimateje, imenom Josip, koji i sam bijaše učenik Isusov. On pristupi Pilatu i zaista tijelo Isusovo. Tada Pilat zapovjedi da mu se dadne. Josip uze tijelo, povi ga u čisto platno i položi u svoj novi grob koji bijaše isklesao u stijeni. Dokotrlja velik kamen na grobna vrata i otiđe. A bijahu ondje Marija Magdalena i druga Marija: sjedile su nasuprot grobu.

Oče naš, Zdravo Marijo (10x), Slava Ocu...

Molitva

Gospodine Bože svemogući, ti si dopustio da tvoj Sin, umrijevši poradi našega spasenja, bude položen u grob i tako ljudima podari nadu da grob nije zadnja postaja našega životnoga hoda. Daj da svi s kojima se rastadosmo na pragu groba prispiju u tvoju vječnost, a sve koji tuguju za svojim pokojnicima okrijepi vjekom u uskrsnuće i nadom da će jednom biti jedno s tobom u tvojoj vječnosti, po Kristu Gospodinu našem.

ISUS OČITUJE SVOJU POBJEDU NAD SMRĆU

Kratko čitanje

Mt 28, 1-7

Po suboti, u osvit prvoga dana u tjednu, dođe Marija Magdalena i druga Marija pogledati grob. I gle, nastade žestok potres jer andeo Gospodnji side s neba, pristupi, otkotrlja kamen i sjede na nj. I andeo pro-

govori ženama: »Vi se ne bojte! Ta znam: Isusa Raspetoga tražite! Nije ovdje! Uskrsnu kako reče. Hajde, vidite mjesto gdje je ležao pa podite žurno i javite njegovim učenicima da uskrsnu od mrtvih. I evo, ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti. Evo, rekoh vam.«
Oče naš, Zdravo Marijo (10x), Slava Ocu...

Molitva

Gospodine, ti si svoga Sina iz groba uzdigao u slavu neba i svjetlom njegovoga uskrsnuća rasvijetlio vjeru učenika. Obasjaj hod svoje Crkve da, zagledana u dar vječnosti, ustrajno naviješta istinu uskrsnuća te životima svojih vjernika postojano svjedoči ljepotu zajedništva s tobom, po Kristu Gospodinu našem.

ISUS UZDIGNUT K OCU

Kratko čitanje

Lv 14, 1-5

U ono vrijeme reče Isus svojim učenicima: Neka se ne uznemiruje srce vaše! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte! U domu Oca mojega ima mnogo stanova. Da nema, zar bih vam rekao: 'Idem pripremiti vam mjesto'? Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja. A kamo ja odlazim, znate put.« Reče mu Toma: »Gospodine, ne znamo kamo odlaziš. Kako onda možemo put znati?« Odgovori mu Isus: »Ja sam Put i Istina i Život; nitko ne dolazi Ocu osim po meni.«

Oče naš, Zdravo Marijo (10x), Slava Ocu...

Molitva

Gospodine, ti si svoga ljubljenoga Sina, umrloga i uskrsloga, uzdigao u slavu neba da na nov način bude uvijek bliz ljudima. Udijeli svima nama dar Duha Svetoga da, uzdižući se svakodnevno iz podložnosti grijehu, vjerno slijedimo Kristov put te jednom prispijemo u tvoju slavu, po Kristu Gospodinu našem.

LITANIJSKI ZAZIVI

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!

Oče nebeski, Bože, smiluj nam se!
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože, smiluj nam se!
Duše Sveti, Bože, smiluj nam se!
Sveto Trojstvo, jedan Bože, smiluj nam se!

Sveta Marijo, moli za nas.
Sveta Bogorodice, moli za nas.
Sveta Djevo djevica, moli za nas.
Majko Kristova, moli za nas.
Majko Crkve, moli za nas.
Sveti Mihaele arkandelee, moli za nas.
Svi sveti anđeli, molite za nas.
Sveti Ivane Krstitelju, moli za nas.
Sveti Josipe, moli za nas.
Sveti Petre i Pavle, molite za nas.
Sveti Božji mučenici, molite za nas.
Svi svetci i svetice Božje, molite za nas.

Mi grješnici, *tebe molimo usliši nas.*
Da našim pokojnima grijeha dobrostivo oprostiš...
Da im kazne milostivo ublažiš...
Da ih iz kušnja čistilišta izbaviš...
Da im vrata raja otvoriš...
Da ih sjajem svoje slave obasjaš...
Da ih vječnim životom obdariš...
Da svima nama nadu u uskrsnuće okrijepiš...
Da nas na put u vječnost upraviš...
Da nam na koncu života blaženu smrt udijeliš...
Da nas iz smrti u vječni život uskrisiš...

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
oprosti nam, Gospodine.
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
usliši nas, Gospodine.
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
smiluj nam se.

Zaključna molitva

Pomolimo se.

Bože, svjetlosti koja ne pozna zalaza, ti si po mucima i smrti svoga ljubljenoga Sina od smrti otkupio sav svijet. Sjajem uskrsnuća obasjaj našu pokojnu braću i sestre, oslobodi ih iz njihovih muka, uvedi ih u svoju vječnost te, zajedno s Blaženom Djevicom Marijom i sa svima svetima, budu dionici tvoje slave. Po Kristu Gospodinu našem.

Priredio: fra Ante Crnčević

Euharistija i djelatna ljubav

Gledajući pred vratima naših crkava ljude koji prose, uvijek se pitam: koliko slavlje euharistije pruža nadahnuća za djelatnu ljubav i za blizinu prema potrebitima?

Damir M., Pula

Svaka životna stvarnost stavlja pred kršćanina pitanje o istini i smislu življenja. Ta se pitanja ne nameću samo iz kriznih stanja siromaštva, socijalne ugroženosti i nepravde, nego i iz stanja koja su potpuno oprječna takvim iskustvima, a koja jednako zasjenjuju radost i ljepotu življenja: zarobljenost u bogatstva svijeta i u posjedovanje. Svjedoci smo da svaki put kada u svijetu ponestane pravednosti i osjetljivosti za »slabe«, za one koji bez tuđe pomoći ne mogu dosegnuti radost i dostojanstvo života, kršćani su obasuti pitanjima: što čine, što su propustili činiti, mogu li učiniti više, čega se odriču da bi potrebitima bilo bolje... Prije nego što budemo prozvani od drugih, ta pitanja dužni smo postaviti sami sebi. Ne zbog drugih, nego zbog onoga što jesmo. Crkva, živčei Kristovo poslanje u svijetu, znade gdje joj je mjesto, a siromasi najbolje pokazuju je li ona vjerna evanđeoskomu pozivu na brigu za siromahe. Zanimljivo je da siromasi gotovo nikada ne dolaze na vrata moćnika i bogataša, nego na vrata onih koji znaju da su bliži siromasima nego bogatašima. Zato su siromasi pred vratima naših crkava trajni poziv kršćanima na osjetljivost kršćanske ljubavi, ali su ujedno i sigurno jamstvo da kršćani žive to svoje poslanje.

Slaveći euharistiju, otajstvo Božjega potpunoga predanja za druge, kršćani se hrane božanskim životom i ljubavlju koja se radosno razdaje za druge, posebice za one koji su potrebiti pomoći i blizine. Punina našega slavljenja euharistije pronalazi one kojima ćemo svjedočiti i dijeliti Božji dar ljubavi. Kršćani su »solidarni« s potrebitima ne tek zato što pored sebe vide

nepravdu i oskudicu, nego stoga što su pozvani biti djelatelji Božjega dara. Kao »dionici jednoga kruha« (1Kor 10, 17), kršćani po otajstvu euharistije postaju »jedno« sa svima onima kojima se Krist daruje. »Ne mogu imati Krista samo za sebe; mogu mu pripadati samo u jedinstvu sa svima onima koji su postali ili će postati njegovi.« (Benedikt XVI., *Deus caritas est*, 14). Mistika sakramenta ne zatvara nas u osobni odnos s Bogom, nego nas otvara za bližnje. Euharistijsko se otajstvo svjedoči, ali i razmatra, u svjedočenju i dijeljenju dara drugima. Estetika slavlja i istinitost poniranja u otajstvo ne trpe suprotstavljenost čina vjere i etike života. Bez te životne i svjedočanske dimenzije euharistija, koja je sakrament ljubavi, ostaje »krhka i nepotpuna« (papa Benedikt XVI.).

Danas se nerijetko ljude poziva na *solidarnost*. No, valja se prisjetiti da je riječ solidarnost u modernome značenju izrasla iz društvenih gibanja pred kraj devetnaestoga stoljeća gotovo kao protupojam kršćanskoj ideji ljubavi, kao nov, razuman i učinkovit odgovor na socijalna pitanja (P. J. Cordes). Za kršćane solidarnost ima smisla tek ako je evangelizirana, ako je nadahnuta i oblikovana Kristovom ljubavlju koja se bezinteresno razdaje. Skrbimo za bližnje ne tek zato što vidimo njihovu bijedu i potrebe, nego zato što u sebi nosimo ljubav koja se ne da sebično posjedovati. Ljubav je ljubav onoliko koliko se razdaje. Zato kršćani ne mogu biti tek »solidarni« s potrebitima. Euharistija, koja je *communio*, udioništvo u istome daru (*cum + munus*), uvijek se razumijeva u svjetlu Kristove žrtve i predanja. Upravo žrtvena dimenzija euharistije govori o Kristovu darivanju sebe, o »prolivenoj krvi«. Euharistijska dosljednost života, stoga, nije puka solidarnost s onima koji su u nevolji – premda su darežljivost i pomoć nezaobilazne za kršćansku vjerodostojnost – nego uvijek traži onu dimenziju ljubavi koja se ne boji vlastite žrtve i predanja za druge, »prolijevanja« vlastitoga života za bližnje. ■

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

Ante Crnčević ♦ Ivan Šaško

Liturgija i tijelo

Prilozi za liturgijsku antropologiju

Liturgija se, kao otajstvena stvarnost, očituje životnom i iskustvenom po onome što je naravno ljudskomu životu. Stoga je tijelo, unatoč različitim i često suprotstavljenim svjetonazorskim i kulturalnim pristupima, danost koja je neizostavna u liturgiji Crkve. Tijelo je vidljivost otajstvene prisutnosti, mjesto čudesne igre prolaznosti i onoga što nadilazi zemaljsku ograničenost. Teološka razmišljanja o značenju i vrijednosti tijela u liturgiji Crkve unose nas u razumijevanje sakramenata kao pune stvarnosti Krista u ljudskoj zbiljnosti.

Tvrđi uvez ♦ 400 stranica

Cijena: 190 kn

Knjigu možete naručiti na: narudzbe@hilp.hr
ili na broj telefona **+385 (0)1 5635 050**.

Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu.

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn. Inozemstvo: 3,70 EUR; 4,50 CHF; 6,20 USD; 6,20 CAD; 7,50 AUD
Godišnja pretplata: 169,00 kn. Inozemstvo: 48 EUR; 58 CHF; 80 USD; 80 CAD; 97 AUD • BiH, SRB, MNE: 36 EUR

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994
model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Umij, Gospodine, naše lice,
da sva Crkva u svijetu zasja
jasnoćom tvoje prisutnosti
i ljepotom tvoje blizine.